

Høringsnotat vedrørende udkast til ændring af husdyrgødningsbekendtgørelsen samt udkast til bekendtgørelse om kort over oplande til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder

---

1. Indledning

Udkast til ændring af husdyrgødningsbekendtgørelsen samt udkast til bekendtgørelse om kort over oplande til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder har været i høring i perioden fra den 13. december 2016 til den 16. januar 2017.

Følgende myndigheder og organisationer m.v. har haft bemærkninger til udkastet til lovforslag:

Aarhus Kommune, Brancheforeningen for Biogas, Bæredygtigt Landbrug, Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov Kommune, KL, Landbrug & Fødevarer, Peter Pagh, Skanderborg Kommune, Økologisk Landsforening.

Følgende myndigheder og organisationer m.v. har afgivet høringssvar uden bemærkninger:

Danmarks Arbejdsgiverforening (DA), Dansk Byggeri, Dansk Bilbrancheråd, Danmark Statistik, Forbrugerrådet Tænk, Danske Vandværker.

Miljøstyrelsen gør opmærksom på, at der er udgået to bestemmelser af det udkast til husdyrgødningsbekendtgørelse, der blev sendt i høring den 13. december 2016. I nærværende høeringsnotat er de angivne §-numre således ikke identiske med de §-numre, der fremgår af høringssudgaven af husdyrgødningsbekendtgørelsen og det tilhørende høeringsbrev. De udgåede bestemmelser var i høringssudgaven af husdyrgødningsbekendtgørelsen hhv. § 31, der omhandlede udbringning af husdyrgødning fra smågrise, der er tildelt receptpligtig medicinsk zinkoxid, samt § 46, der fastsatte krav om gødningsplanlægning. Den nærmere begrundelse for, hvorfor disse to bestemmelser er udgået, fremgår af afsnit 2.1 og afsnit 6.6. nedenfor.

I høeringsnotatet har Miljøstyrelsen for at lette læsbarheden af høeringsnotatet valgt at gengive høeringsparternes bemærkninger med henvisning til de §-numre, som bestemmelserne har efter høringen, og ikke det §-nummer, der var i høringsversionen af bekendtgørelsesudkastet, og som høringssparten har angivet i sit høringssvar.

Derudover er der, som følge af at dyreenhedsbegrebet ikke ophæves i forbindelse med denne bekendtgørelsesændring, jf. afsnit 9.1, også ændret i bilagsnummereringen. Bilaget om dyreenheder er således bilag 1. Bilaget om husdyrefterafgrøder, der i høringsudgaven var angivet som bilag 3, er nu ændret til bilag 4, bilaget om etablering af beholderbarriere, der i høringsudgaven var bilag 1, er nu bilag 2 og bilaget, der omhandler betingelser for udbringning af husdyrgødning fra bedrifter omfattet af kvægundtagelsen, og som var bilag 2 i høringsudgaven, er nu bilag 3 i bekendtgørelsen.

2. Generelle bemærkninger

2.1. Miljøkonsekvensvurdering af ny husdyrregulering

Peter Pagh gør opmærksom på, at forslaget til husdyrgødningsbekendtgørelsen efter hans vurdering er omfattet af SMV-direktivets anvendelsesområde og henviser til EU-domstolens dom i sag C-290/15.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Det følger af miljøvurderingsloven, at myndigheden skal gennemføre en miljøvurdering af planer og programmer, bl.a. hvor disse udarbejdes inden for landbrug og fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser for anlæg til intensiv husdyravl. Dele af ny husdyrregulering (regler om husdyrefterafgrøder samt det hævdede harmonikrav og ny fosforregulering) er inddraget i den forestående miljøvurdering af nitrathandlingsprogrammet bestående af dele af ny husdyrregulering og målrettet efterafgrødeordning, der er sendt i offentlig høring den 14. december 2016. På baggrund af EU-domstolens sag C-290/15 vurderer Miljøstyrelsen, at også øvrige dele af ny husdyrregulering skal omfattes af en strategisk miljøvurdering. Denne er iværksat.

I den forbindelse bemærkes det, at den foreslåede zinkregulering, som indgår i det udkast til husdyrgødningsbekendtgørelse, der har været i offentlig høring, ikke indgår i den miljøvurdering efter miljøvurderingsloven, som Miljøstyrelsen igangsatte i december 2016. Miljøstyrelsen vurderer, at der også for så vidt angår zinkreguleringen bør gennemføres en miljøvurdering, inden reglerne udstedes. Den foreslåede zinkregulering vil derfor blive omfattet af den strategiske miljøvurdering, som Miljøstyrelsen gennemfører for de dele af ny husdyrregulering, der ikke er omfattet af den tidligere igangsatte miljøvurdering.

Da miljøvurderingen skal være gennemført, inden reglerne udstedes, vil de foreslåede regler om zinkholdig gylle ikke indgå i den husdyrgødningsbekendtgørelse, der forventes udstedt umiddelbart efter lovens vedtagelse. Zinkreguleringen vil i stedet indgå i det udkast til ny husdyrgødningsbekendtgørelse, der forventes sendt i offentlig høring i foråret 2017 med henblik på udstedelse i sommeren 2017. Miljøstyrelsen vil inddrage indkomne høringssvar vedrørende regler til håndtering af zinkholdig gylle i udarbejdelsen af det næste udkast til husdyrgødningsbekendtgørelse. Der vil igen kunne afgives høringssvar vedrørende de foreslåede zinkregler, når Miljøstyrelsen sender et nyt udkast til husdyrgødningsbekendtgørelse i offentlig høring.

2.2. Reguleringsmodellen

Bæredygtigt Landbrug giver udtryk for, at der i stedet for harmonireglerne bør fastlægges beskyttelsesniveauer for hvert enkelt stof i form af normtal, og at det i alle tilfælde skal være muligt for landmanden at foretage konkrete målinger, herunder målinger af udledninger, koncentrationer i jord, drænvand, husdyrgødning m.v.

Landbrug & Fødevarer er generelt meget positive over for adskillelsen af reguleringen af areal og anlæg, de foreslåede ændringer i husdyrgødningsbekendtgørelsen samt den tilhørende kort-bekendtgørelse, men udtrykker samtidig kritik af en række eksisterende bestemmelser i husdyrgødningsbekendtgørelsen, der ikke er omfattet af forslag til ændringer.

Landbrug & Fødevarer forholder sig kritisk til strukturen i de foreslåede regler for henholdsvis kvælstof og fosfor og påpeger det uhensigtsmæssige i, at reguleringen af fosfor tilføjes til husdyrgødningsbekendtgørelsen, mens reguleringen af kvælstof sker i henhold til gødskningsbekendtgørelsen. Samme problemstilling gør sig gældende for efterafgrøder, da husdyrefterafgrødekravet er reguleret i husdyrgødningsbekendtgørelsen mens de øvrige efterafgrødekrav reguleres i plantedækkebekendtgørelsen. Tilsvarende foreslår KL, at reglerne om fosforregnskab tilføjes gødskningsbekendtgørelsen og ikke husdyrgødningsbekendtgørelsen, da det vil være hensigtsmæssigt at samle reguleringen af gødningsregnskabet i en bekendtgørelse.

Miljøstyrelsens bemærkninger

I forhold til bemærkningerne fra Bæredygtigt Landbrug bemærkes det, at der på nuværende tidspunkt hverken er et fagligt eller administrativt grundlag for at regulere den enkelte bedrift på baggrund af lokale målinger.

I forhold til bemærkningerne fra Landbrug & Fødevarer og KL vedrørende reglernes placering i husdyrgødningsbekendtgørelsen skal Miljøstyrelsen bemærke, at selv om gødnings- og plantedækkereglerne, der skal administreres samlet i gødningsregnskabet og øvrige af Landbrugs- og Fiskeristyrelsens it-systemer, har hjemmelsophæng i to love og udmøntes i forskellige bekendtgørelser, vil dette efter Miljø- og Fødevarerministeriets vurdering ikke umiddelbart have konsekvenser for den administrative påvirkning af erhvervet. I forbindelse med gennemførelsen af en ny målrettet regulering vil Miljø- og Fødevarerministeriet foretage en nærmere vurdering i forhold til en fortsat, fremadrettet hensigtsmæssig lovteknisk placering af reglerne.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

3. Husdyrgødningsbekendtgørelsen formål, anvendelsesområde og definitioner

3.1. Definitioner

Aarhus Kommune, Brancheforeningen for Biogas, KL samt Landbrug & Fødevarer har efterspurgt, at der i § 3 tilføjes en definition af ”anden organisk gødning”, og spørger konkret til, om henvisningen til anden organisk gødning end husdyrgødning i § 54 også omfatter energiafgrøder. Landbrug & Fødevarer, KL samt Aarhus Kommune anfører samtidig, at der mangler en definition af begrebet ”jordbrugsvirksomhed”.

KL efterspørger definitioner af reaktionstal og krav til disse, definition af N ab Lager samt definition af harmoniareal, definition af fosforloft og fosforarealkrav og foreslår at de relevante definitioner vedrørende fosforreguleringen placeres i § 3.

Skanderborg Kommune og KL efterlyser en definition af ”smågrise” i forhold til den foreslåede zinkregulering.

Aarhus Kommune ønsker ligeledes, at begreberne fosforloft, gennemsnitligt fosforloft samt fosforarealkrav defineres, at definitionen af ”fosforloftet for handelsgødning” tydeliggøres samt definitioner af bedrift og handelsgødning.

Brancheforeningen for Biogas ønsker en definition af ”handelsgødning” samt en afklaring af, hvorvidt ”afgasset biomasse” er omfattet af begrebet ”husdyrgødning” eller ”forarbejdet gødning”.

KL foreslår, at definitionen af undtagelsesbrug i § 37, stk. 3, ændres til følgende ordlyd: "Husdyrhold bestående af 2/3 kvæg må udbringe op til 230 kg N/ha harmoniareal/planperiode, når betingelserne i bilag 3 overholdes."

Miljøstyrelsens bemærkninger

Det er Miljøstyrelsens vurdering, at det ikke er hensigtsmæssigt at indsætte en definition af begrebet "anden organisk gødning" i husdyrgødningsbekendtgørelsen, ligesom begrebet ikke er foreslået defineret i husdyrbrugloven, da det er Miljøstyrelsens vurdering, at en sådan definition ikke hører til i husdyrbrugloven eller regler udstedt i medfør heraf, der læner sig op af kendte begreber fra gødskningsloven. Tilsvarende gør sig gældende for så vidt angår N ab Lager, der er et anvendt begreb i regi af gødskningsloven. Miljøstyrelsen finder derfor ikke, at begrebet bør defineres i husdyrgødningsbekendtgørelsen.

I bemærkningerne til lovforslag om ny husdyrregulering er organisk gødning beskrevet som en samlebetegnelse for husdyrgødning, afgasset biomasse og anden organisk gødning herunder de gødningstyper, der er omfattet af bekendtgørelse om anvendelse af affald til jordbrugsformål. Energiafgrøder, der er blevet afgasset, er også omfattet af begrebet organisk gødning.

Jordbrugsvirksomheder er defineret i husdyrbrugloven som virksomheder, der er registreret efter § 2 i gødskningsloven. Husdyrbruglovens definition finder også anvendelse på husdyrgødningsbekendtgørelsen.

For så vidt angår definition af handelsgødning, afgasset biomasse og forarbejdet husdyrgødning fremgår definitionerne heraf allerede af § 3 i den gældende husdyrgødningsbekendtgørelse. Forståelsen af harmoniarealer fremgår af husdyrgødningsbekendtgørelsens § 32, stk. 2, der bliver til § 41, stk. 2. Det fremgår heraf, at harmoniarealer er bedriftens udbringningsarealer med afgrøder, som er omfattet af en kvælstofnorm ifølge lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække og de i medfør heraf udstedte bekendtgørelser eller en retningsgivende norm for fosfor og kalium i henhold til retningslinjer udstedt af Landbrugs- og Fiskeristyrelsen for den pågældende planperiode, jf. § 27. Arealer, hvor husdyrgødning ikke må anvendes eller under normale omstændigheder ikke kan udbringes, anses ikke for harmoniarealer. Hvis der er stor afstand fra harmoniarealerne til opbevaringsanlægget for husdyrgødningen, kan tilsynsmyndigheden kræve dokumentation for, at arealerne reelt indgår i fordelingen af husdyrgødningen.

Begrebet reaktionstal til fastsættelse af jordens surhed er et almindelig kendt og anvendt agronomisk begreb og vil derfor ikke blive defineret nærmere i husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Hvad angår forståelsen af begreberne fosforarealkrav, fosforlofter, fosforloft for handelsgødning og gennemsnitsloft fremgår betydningen heraf af de materielle bestemmelser herom i udkastet til husdyrgødningsbekendtgørelse.

Således fremgår det af § 38, stk. 1, 2. pkt., at fosforarealkravet beregnes som jordbrugsvirksomhedens samlede mængde af udbragt fosfor i organisk gødning i planperioden divideret med det korrigerede fosforloft pr. hektar tillagt jordbrugsvirksomhedens samlede forbrug af fosfor i handelsgødning i planperioden på harmoniarealerne, jf. § 41, stk. 3, divideret med et fosforloft for handelsgødning på 30 kg P/ha, jf. dog § 40. Bestemmelsen er præciseret efter høringen.

Fosforlofterne for organisk gødning fremgår af husdyrgødningsbekendtgørelsen § 39, stk. 1, der fastsætter, at i planåret 2017/2018 er fosforloftet for den producerede mængde husdyrgødning på jordbrugsvirksomheden og for den modtagne mængde organiske gødning, bortset fra husdyrgødning:

- 1) 43 kg P/ha for husdyrgødning fra fjerkræ og kødædende pelsdyr,
- 2) 39 kg P/ha for husdyrgødning fra slagtesvin,
- 3) 35 kg P/ha for husdyrgødning fra søer og smågrise og kvægbrug omfattet af § 37, stk. 3, og
- 4) 30 kg P/ha for husdyrgødning fra kvæg, der ikke er omfattet af § 37, stk. 3, og andre organiske gødningstyper.

Forståelsen af begrebet gennemsnitsloft fremgår af § 38, stk. 3. Bestemmelsen fastsætter, hvordan gennemsnitsloftet beregnes for undtagelsesbrug, jordbrugsvirksomheder tilknyttet et biogasanlæg og øvrige jordbrugsvirksomheder. Bestemmelsen er justeret på baggrund af høringen. Der henvises herom til afsnit 6.4 nedenfor.

Miljø- og Fødevareministeriet vil imødekomme behovet for yderligere begrebsafklaring ved i vejledningsmateriale nærmere at redegøre for forståelsen af de nye begreber, der introduceres med fosforreguleringen.

Hvad angår definition af smågrise vurderer Miljøstyrelsen, at der ikke er behov for en definition af smågrise, da kravet i praksis kun vil gælde gødning fra smågrise, der modtager receptpligtig medicinsk zink jf. produktresuméet. En særskilt definition af smågrise inden for et bestemt vægtinterval er derfor ikke relevant.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

4. Omfattede gødningstyper

4.1. Regulering af affald og bioaske som en del af husdyrreguleringen

Favrskov Kommune gør opmærksom på, at der kan ansøges om en § 19 tilladelse efter miljøbeskyttelsesloven til udbringning af affaldsproduktet ”Fertogo”, der er meget saltholdigt. Udbringning af produktet i mængder på 14 tons/ha hvert år vil kunne skade planterne, og dermed begrænse landmandens udbytte samt tilføre salt til grundvandet, hvilket er i strid med vandrammedirektivet.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Der vil fortsat efter overførsel af regler om anvendelse af kvælstof og fosfor fra affald på landbrugsjord fra slambekendtgørelsen til husdyrgødningsbekendtgørelsen være behov for at ansøge om en § 19 tilladelse efter miljøbeskyttelsesloven for at kunne udbringe affaldsproduktet Fertigo på landbrugsjord. Med denne tilladelse vil kommunen således fortsat have mulighed for at fastsætte specifikke vilkår for udbringning af det pågældende produkt, således at der tages hensyn til eventuelle uønskede sideeffekter ved anvendelse af produktet, herunder saltindholdet.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

4.1.1. Muligheden for at beregne tildelingen af fosfor over en 3-årig periode m.v.

Landbrug & Fødevarer påpeger, at nogle bedrifter får tilført fosfor i spildevandsslam for tre år ad gangen på hele bedriften efter reglerne i slambekendtgørelsen, hvilket er agronomisk og miljømæssigt forsvarligt.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Overførsel af reglerne om anvendelse af fosfor fra affald til jordbrugsformål til de nye regler i husdyrbrugloven og husdyrgødningsbekendtgørelsen giver landmænd og myndigheder én indgang, nemlig gødningsregnskabet, til at administrere og kontrollere det samlede forbrug af fosfor fra organisk gødning og på sigt også bioaske på landbrugsjord. Ændringen indebærer samtidig en ensretning af reguleringen, således at begrænsningerne i fosforanvendelsen gælder på årsbasis.

Det er Miljøstyrelsens vurdering, at denne regelændring ikke er til hinder for fortsat anvendelse af en depotgødningsstrategi. Den foreslåede regulering udelukker således ikke, at eksempelvis 1/3 af bedriftens arealer i en planperiode tildeles 90 kg fosfor det enkelte år, såfremt 2/3 af bedriftens arealer i den samme planperiode ikke tilføres fosfor, hvorefter der som gennemsnit på bedriften højst tilføres 30 kg fosfor pr. ha.

På denne baggrund er det Miljø- og Fødevarerministeriets vurdering, at den foreslåede regulering ikke vil føre til betydelige ændringer i den praktiske håndtering og anvendelse af affald til jordbrugsformål. Der kan dog som følge af ændringerne blive mindre attraktivt at levere affald til jordbrugsformål til jordbrugsbedrifter med et begrænset jordtilliggende. Såfremt der ønskes udbragt f.eks. 90 kg fosfor pr. ha på en tredjedel af bedriftens arealer, kan dette bevirke, at omkostningerne til udbringning bliver for store set i forhold til hvor lille et areal, der skal udbringes affald på.

Det skal understreges, at slambekendtgørelsens øvrige regler som f.eks. prøvetagning, grænseværdierne for tilførsel af tungmetaller og miljøfremmede stoffer, hygiejnisk begrundede anvendelsesrestriktioner for affald mv. fastholdes. For så vidt angår det anførte om, at marker ikke må tildeles slam flere år i træk, kan Miljøstyrelsen oplyse, at der efter de gældende regler alene gælder en begrænsning på 30 kg totalfosfor pr. ha pr. år. Fosfordoseringen kan beregnes som et gennemsnit over tre år. Der er således ikke efter de gældende regler noget til hinder for, at der udbringes slam svarende til 30 kg totalfosfor pr. ha på den samme mark hvert år, så længe slambekendtgørelsens regler og andre regler i øvrigt overholdes.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

5. Kvælstof

5.1. Lempelsen af harmonireglerne

Skanderborg Kommune foreslår i deres hørings svar, at ordlyden af harmonikravet ændres fra "På bedrifter må der samlet højst udbringes husdyrgødning og anden organisk gødning i mængder svarende til 170 kg N pr. ha harmoniareal pr. planperiode." til "Der må samlet højst udbringes husdyrgødning...".

Miljøstyrelsens bemærkninger

Harmonikravet om, at der højst må udbringes husdyrgødning og anden organisk gødning svarende til 170 kg N pr. ha harmoniareal pr. planperiode skal gælde for både jordbrugsvirksomheder og erhvervs mæssige dyrehold. Ved en bedrift forstås som hidtil en driftsenhed, der anvendes til landbrug, skovbrug, gartneri, frugtplantage, planteskole eller lignende jordbrugsvirksomhed. Driftsenheden kan omfatte både ejede og forpagtede arealer. Driftsenhedens arealer kan være med eller uden landbrugspligt efter reglerne i lov om landbrugsejendomme, jf. lovbekendtgørelse nr. 389 af 27. april 2016.

Da bestemmelsen som beskrevet ovenfor finder anvendelse for bedrifter, har Miljøstyrelsen ikke fundet anledning til at ændre i bekendtgørelsesudkastet på baggrund af bemærkningen.

5.2. Administration og kontrol med husdyrefterafgrødekravet

Bæredygtigt Landbrug bemærker i deres høringssvar, at det er meget positivt, at det bliver muligt at overføre et overskud af efterafgrøder mellem bedrifter og år. KL stiller i deres høringssvar spørgsmål til, hvordan det sikres, at efterafgrøderne placeres der, hvor indsatsen skal ske, hvis et overskud kan overføres til en senere planperiode eller til en anden jordbrugsvirksomhed.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Frigivelse af den organisk bundne del af kvælstoffet i organisk gødning sker over tid. Det betyder, at de etablerede efterafgrøder i en given planperiode ikke kun opsamler kvælstof fra samme planperiode men også kvælstof fra tidligere planperioder, ligesom organisk bundet kvælstof, udbragt i en planperiode, i et vist omfang først vil frigives i kommende planperioder. Opgørelse af anvendelsen af organisk gødning, som lægges til grund for fastsættelse af det nødvendige efterafgrødekrav i en given planperiode i oplande til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder, sker desuden på baggrund af data fra tidligere planperioder indberettet til Landbrugs- og Fiskeristyrelsen via it-systemerne. Der er således ikke en en-til-en-sammenhæng mellem den anvendte organiske gødning og udlæg af efterafgrøder i en planperiode, og muligheden for at overføre overskud af efterafgrøder fra en planperiode til opfyldelse af efterafgrødekrav i senere perioder (via den såkaldte efterafgrødebrank) skal ses i sammenhæng med dette. Miljøstyrelsen vurderer, at den tilførte og fjernede mængde kvælstof over tid nogenlunde vil udjævnes inden for oplandet på trods af disse forskydninger mellem planperioder.

Ift. muligheden for at overdrage opsparede efterafgrøder til en anden jordbrugsvirksomhed vil Miljø- og Fødevarerministeriet, som det også fremgår af bemærkningerne til husdyrbrugloven, følge udviklingen i denne handel med efterafgrøder, herunder hvorvidt handlen kan indebære forskydninger i indsatsen i mellem oplandene af betydning for overholdelsen af habitatdirektivet.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til at ændre i bekendtgørelsesudkastet.

5.3. Særlige forhold vedr. økologiske bedrifter

Bæredygtigt Landbrug fremfører i deres høringssvar, at det er problematisk, at der forskelsbehandles mellem økologer og moderne landbrug, når der indføres regulering, der skal begrænse nitratudvaskningen forbundet med anvendelsen af organisk gødning.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Økologiske bedrifter er ikke omfattet af et efterafgrødekrav i den nye husdyrregulering, idet økologisk drift som gennemsnitsbetragtning anses for et virkemiddel til begrænsning af kvælstofudvaskningen, og derfor i sig selv modsvarer udvaskning fra den enkelte bedrift som følge af udbragt organisk gødning.

Som en konsekvens af dette er husdyrgødning og anden organisk gødning udbragt på økologiske bedrifter desuden også udeladt af opgørelsen af udviklingen i udbragt organisk gødning og derved af beregningen af det nødvendige husdyrefterafgrødekrav, der skal til for at modsvare merudvaskningen af nitrat fra organisk gødning i et opland til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder, hvor der siden 2007 er sket en stigning i udbragt organisk gødning.

Der henvises Miljøstyrelsens notatudkast, *Teknisk beskrivelse af beregningsgrundlag for husdyrefterafgrødekrav i ny husdyrregulering af den 13. januar 2017*¹.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

5.4. Fastsættelse af husdyrefterafgrødekrav

Bæredygtigt Landbrug stiller i deres høringssvar spørgsmål til forudsætninger for beregning af omfanget af husdyrefterafgrøder i ny husdyrregulering ift. omfanget i dag, herunder hvorledes det er håndteret, at grundvand (drikkevand) var et beskyttelseshensyn i den eksisterende regulering, men ikke bliver det fremadrettet, samt ift. hvordan der er taget højde for retentionen.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Aarhus Universitet har vurderet den nuværende kvælstofindsats i form af vilkår i husdyrgodkendelserne i medfør af beskyttelsesniveauet i forhold til overfladevand og grundvand, samt fremskrevet indsatsen til det forventede niveau, som det ville være ved fuld indfasning af den eksisterende regulering (hvis alle husdyrbrug blev omfattet af en husdyrgodkendelse efter de eksisterende regler). Dette er omregnet til en indsats opgjort i etablering af et samlet antal hektar efterafgrøder i ny husdyrregulering i dag, samt ved fuld indfasning af den nye regulering. Det har været udgangspunktet for denne omregning, at indsatsen i forhold til den samlede udvaskningsreducerende effekt på landsplan i ny husdyrregulering skal svare til beskyttelsesniveauet i den nuværende regulering. Der er i beregningerne af indsatsen i den nuværende regulering regnet med en gennemsnitlig udvaskningsreducerende effekt af efterafgrøder på 35 kg N pr. ha, som er den effekt, der regnes med, når der anvendes mere end 80 kg N fra organisk gødning pr. ha. I den nye husdyrregulering vil også bedrifter, der udbringer under 80 kg N fra organisk gødning pr. ha blive mødt med et efterafgrødekrav, og her regnes der med en gennemsnitsefterafgrødeeffekt på 33 kg N pr. ha. Der henvises til notaterne Rolighed, J. og Blicher Mathiesen, G., 2015: Effekt af husdyrgodkendelser. Notat fra DCE, Aarhus Universitet, Rolighed, J., 2016: Notat om omfordeling af arealdelen af husdyrgodkendelser i den nuværende regulering og ved forslag til ny husdyrregulering og effekter på kvælstofudledningen. Notat fra DCE, Aarhus Universitet samt Rolighed, J., 2016: Tillæg til Notat om omfordeling af arealdelen af husdyrgodkendelser i den nuværende regulering og ved forslag til ny husdyrregulering og effekter på kvælstofudledningen. DCE, Aarhus Universitet.

Selvom efterafgrødekravet fremadrettet ikke målrettes beskyttelsen af grundvand (drikkevand) inden for nitratfølsomme indvindingsområder (NFI), er indsatsen i den eksisterende regulering iht. NFI regnet med i det niveau i form af antal hektar efterafgrøder, som reguleringen fremadrettet skal nå. Dette er gjort for at sikre, at indsatsen på landsplan i ny husdyrregulering omtrent svarer til indsatsen i dag.

Kvælstofretentionen indgår ikke som en faktor i fastsættelse af et oplands husdyrefterafgrødekrav i ny husdyrregulering, da det er vurderet, at effekten af at inddrage den gennemsnitlige retention opgjort på 90-kystvandområdeniveau, som er det niveau, der anvendes i forbindelse med generel regulering, ikke er tilstrækkeligt sikkert ift. beregningernes usikkerhed. Af hensyn til forenkling af efterafgrødemodellen og beregningen af et oplands husdyrefterafgrødekrav er retentionen derfor udeladt.

---

¹ Kan findes her: <http://mst.dk/media/180578/teknisk-notat-om-datagrundlag-for-beregning-af-husdyrefterafgroedekrav.pdf>

Der henvises i øvrigt til Miljøstyrelsens notatudkast, *Teknisk beskrivelse af beregningsgrundlag for husdyrefterafgrødekrav i ny husdyrregulering af den 13. januar 2017*.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

5.5. Beskyttelsen af grundvand og drikkevand

Skanderborg Kommune anfører i deres høringssvar i relation til bestemmelsen om mulige alternativer til efterafgrøder, at hvis formålet med efterafgrøderne er at beskytte grundvandet, skal alternativer til efterafgrøder reducere risikoen for tab af nitrat til grundvandet tilsvarende. Skanderborg Kommune gør samtidig opmærksom på i relation til bilag 3 med de oplands-specifikke husdyrefterafgrødekrav, at oplandene er udpeget ud fra oplande til overfladevand, og at nitratfølsomme indvindingsområder (drikkevand) ikke nødvendigvis følger disse oplandsgrænser. Skanderborg Kommune foreslår i den sammenhæng, at nitratfølsomme indvindingsområder lægges ud som områder, hvor landmænd kan opnå tilskud til at udlægge husdyreftergrøder.

Aarhus Kommune anfører, at beskyttelse af de nitratfølsomme indvindingsområder (NFI) alene i forbindelse med kommunernes indsatsplanlægning i medfør af vandforsyningsloven indebærer en markant slækkelse af den nuværende beskyttelse, og at indsatser i en indsatsplan kun bør være et supplement og ikke det eneste redskab til at sikre rent drikkevand. Aarhus Kommune mener, at bekendtgørelsesudkastet sammen med den øvrige landbrugspakke giver anledning til store økonomiske og miljømæssige konsekvenser, der kan føre til, at drikkevandskravet på 50 mg/l mange steder overskrides. Aarhus Kommune forudser store udgifter for vandforbrugerne i Aarhus og Samsø kommuner som følge af betaling til landbruget for dyrkningsrestriktioner. De mener samtidig, at bekendtgørelsesudkastet vil medføre væsentlige administrative byrder for kommunerne i forbindelse med drikkevandsbeskyttelsen, som sker gennem dyrkningsrestriktioner på NFI.

Dyrkningsrestriktioner skal i første omgang ske gennem forsøg på frivillige aftaler med lodsejerne, hvorved der kan tinglyses en deklaration på de nitratfølsomme arealer om reduktion af nitratudledningen. De forudser i den forbindelse sager ved taksationskommission og overtaksationskommission som følge af uenighed om erstatningsniveauet, samt sager ved Natur- og Miljøklagenævnet og efterfølgende retsinstanser vedrørende selve påbuddet. Aarhus Kommune mener, at det for landmanden kan blive et skridt tilbage med dyrkningsrestriktioner i en administrativt tung indsatsplan. Aarhus Kommune ser en stor risiko for en betydelig forlængelse af tidshorizonten for at opnå den nødvendige beskyttelse af drikkevandet via indsatsplanerne, og løsningen vil tilsidesætte princippet om, at forureneren betaler. Aarhus Kommune anser endvidere hævelsen af harmonikravene som en potentiel trussel for drikkevandssikkerheden.

Aarhus Kommune anbefaler, at man fortsætter med målrettet at beskytte drikkevandet i husdyrreguleringen med restriktioner inden for nitratfølsomme indvindingsområder (NFI) via husdyrgødningsbekendtgørelsen med henvisning til kort over NFI. De foreslår, at beskyttelsen foretages med krav om stedfaste efterafgrøder eller særlige grundvandssædskifter, svarende til hvad der anvendes i den nuværende miljøgødkendelsesordning. De efterlyser endvidere, at ny husdyrregulering indeholder flere målrettede tiltag, herunder en målrettet indsats på mindst nuværende beskyttelsesniveau fra 2017 for at beskytte drikkevand. Indsatsen bør ske på netop de marker, hvor miljøeffekten er størst. De henviser til, at en målrettet indsats kontrolmæssigt kan oplyses i gødningsregnskabet for marker i NFI. Grundoplysninger bør kunne gemmes og genanvendes til de følgende års gødningsregnskaber.

Aarhus Kommune bemærker om miljørapporten vedr. ændringer i nitrathandlingsprogrammet og ”de målrettede efterafgrøder”, som er begrænset til 2017 og 2018, at de dermed ingen blivende relevans

har for drikkevandskvaliteten, og at de i øvrigt, som det også gælder for husdyrefterafgrøderne, ikke tager udgangspunkt i drikkevandsbeskyttelsen.

Danmarks Naturfredningsforening finder det helt urimeligt, at den hidtidige beskyttelse af drikkevandet ikke fastholdes med en målretning mod beskyttelse af drikkevandet. Danmarks Naturfredningsforening anfører, at det foreliggende forslag til ny husdyrregulering ikke gør det muligt at undlade en konkret miljøvurdering af arealdelen af husdyrbrug, da forudsætningen herfor er, at der gennemføres en regulering af kvælstof, som sikrer mod en væsentlig påvirkning på vandmiljøet, herunder også grundvandet af kvælstof fra husdyrgødning.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Husdyrefterafgrøderne er alene målrettet beskyttelsen af overfladevand. Dette hænger sammen de klare direktivforpligtigelser i habitat- og vandrammedirektiverne. Samtidig udgør husdyrefterafgrøderne en implementering af nitratdirektivet. I planperioden 2017/2018 målrettes husdyrefterafgrøderne til oplande til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder, hvor der er sket en stigning i mængden af udbragt organisk gødning. Således er oplandsgrænserne for oplande, hvor der kan udlægges husdyrefterafgrøder, netop udpeget ud fra oplande til overfladevand.

Beskyttelsen af grundvand (drikkevand) inden for nitratfølsomme indvindingsområder (NFI) udover den beskyttelse, der sikres gennem den generelle regulering i øvrigt, skal ske via kommunernes indsatsplanlægning efter vandforsyningsloven. Miljøstyrelsen er enig i, at husdyrreguleringen som foreslået af Skanderborg Kommune principielt kunne have håndteret den målrettede beskyttelse af grundvandet inden for NFI. Men da den nuværende målretning ikke kan overføres til generelle regler for udlæg af målrettede efterafgrøder, ville det kræve et langt større antal efterafgrøder end i dag, som samtidig skulle være stedfaste, for at fastholde det eksisterende beskyttelsesniveau i forhold til nitratfølsomme indvindingsområder gennem husdyrreguleringen. Ligeledes vurderes en frivillig tilskudsordning ikke at være tilstrækkelig til at sikre beskyttelse af NFI-områderne. Det vurderes derfor, at beskyttelsen af nitratfølsomme indvindingsområder i forhold til udvaskningen af nitrat i forbindelse med anvendelsen af organisk gødning, herunder også ift. hævelsen af harmonikravet, mere hensigtsmæssigt løftes af kommunerne i forbindelse med deres indsatsplaner. Indsatsplanerne omfatter arealmæssigt indsatsområder i medfør af vandforsyningsloven, og der kan i den forbindelse ske en indsats, der tager højde for de lokale forhold.

I forhold til beskyttelse af grundvand (drikkevand) inden for nitratfølsomme indvindingsområder (NFI) og relationen til VVM-direktivet skal Miljøstyrelsen bemærke, at VVM-direktivet åbner mulighed for at undlade den konkrete vurdering i forbindelse med screening eller fuld miljøvurdering af et projekt omfattet af direktivet, såfremt der på forhånd kan opstilles generelle tærskelværdier eller kriterier, hvis overholdelse betyder, at et konkret projekt ikke kan antages at indebære væsentlig indvirkning på miljøet. I relation til NFI sker beskyttelsen dels i kraft af efterafgrøder i husdyrreguleringen samt de 4 pct. pligtige efterafgrøder i medfør af gødskningsloven, som selvom de ikke er målrettet NFI, også i et vist omfang må forventes placeret her. Den yderligere indsats i forhold til nitratudvaskning fra husdyrbrug, der måtte være påkrævet i NFI-områder, skal ske i forbindelse med kommunernes indsatsplanlægning via en opdateret indsats inden for rammerne af den eksisterende lovgivning, og kan modvirke risikoen for, at VVM-direktivets krav ikke opfyldes. Det er således vurderingen, at påvirkningen af grundvand (drikkevand) fra nitrat ikke vil ændres væsentligt i forhold til i dag.

Kommunerne har allerede pligt til ifølge forvaltningsretten at revidere indsatsplanen, når nye oplysninger foreligger. Det vil være relevant, at kommunerne vurderer behovet for justering af indsatsplaner som følge af nitratpåvirkning fra husdyrbrug over tid, så indsatsen ikke kommer til at

afhænge af enkelte års ændringer i husdyrproduktionen. Dette hænger sammen med, at der er en tidsmæssig forskydning mellem, at et husdyrbrug får godkendelse til at udvide produktionen, og til at der produceres flere dyr, og at den organisk bundne del af kvælstofindholdet i organisk gødning først bliver tilgængelig for planterne (eller for udvaskning) over tid, i takt med at det organiske materiale nedbrydes.

I de tilfælde hvor der er behov for, at kommunerne har særlig opmærksomhed på, at indsatsplanerne skal tage højde for en mulig påvirkning fra husdyrproduktionen inden for NFI, kan der blive tale om en meropgave for kommunerne. Miljø- og Fødevarerministeriet vil understøtte kommunerne i at løfte denne supplerende opgave i indsatsplanlægningen på et veldokumenteret grundlag, så lovforslagets intentioner om videreførelse af et uændret beskyttelsesniveau indfries.

Omkostninger til at kompensere husbrug, som pålægges rådighedsindskrænkninger (typisk dyrkningsaftaler) i medfør af kommunernes indsatsplaner for sikring af drikkevandet og almene vandforsyninger ift. udvaskning fra organisk gødning, kan blive finansieret af vandforsyningerne. Vandforsyningerne forventes at overvælte denne omkostning på forbrugerne (herunder borgerne), der som for de øvrige indsatser i indsatsplanerne har gavn af indsatsen. Omfanget af de øgede omkostninger i forbindelse med rådighedsindskrænkninger er behæftet med stor usikkerhed, men det er Miljø- og Fødevarerministeriets estimat, at disse udgør 2-4 mio. kr. årligt. Evt. yderligere administrative omkostninger for kommunerne som følge af ændringen af husdyrgødningsbekendtgørelsen til udarbejdelse af indsatsplaner og revision af eksisterende indsatsplaner, samt ift. eventuelle sager ved taksationskommission, overtaksationskommission eller Natur- og Miljøklagenævnet, er ikke medregnet i ovenstående økonomiske overslag.

Miljøstyrelsen deler ikke Aarhus Kommunes bekymring om, at det for landmanden kan blive et skridt tilbage med dyrkningsrestriktioner via indsatsplanen, idet landmanden i dag pålægges de pågældende efterafgrøder eller tilsvarende via miljøgodkendelserne for egen regning, mens tiltagene fremadrettet vil ske mod fuld kompensation for landmanden.

Til bemærkningen fra Aarhus Kommune om, at den foreslåede regulering er i strid med forurenere betaler-princippet, skal Miljøstyrelsen bemærke, at EU-domstolen i sag C-293/97, har udtalt sig om bl.a. nitratdirektivets forenelighed med forurenere betaler-princippet. EU-domstolen fastslår, at nitratdirektivet ikke forudsætter, at landbrugsbedrifterne skal betale for mere end det, de er ansvarlige for, og at det påhviler medlemsstaterne ved gennemførelse af reglerne at tage hensyn til de øvrige forureningskilder. Domstolen fastslår endeligt, at landbrugsbedrifterne kun skal bære de byrder i forbindelse med forureningen, som er nødvendige. På baggrund af EU-domstolens udlægning af forurenere betaler-princippets konkrete betydning, skal der ved vurdering af, om forholdet falder inden for princippet virkeområde tages hensyn til, at der i forhold til grundvandets indhold af nitrat kan være tale om forurening, der stammer fra landbruget, såvel som forurening, der stammer fra andre kilder, og at landbrugsbedrifterne ikke skal betale for mere end det, de er ansvarlige for. Det er Miljøstyrelsens vurdering at den kompensation, der udbetales for den rådighedsbegrænsning, de kommunale myndigheder pålægger visse landbrugsarealer for at forebygge den påvirkning af grundvandet med nitrat, der bl.a. stammer fra landbruget, ikke strider i mod forurenere betaler-princippet.

Den målrettede efterafgrødeordning med frivillige og betinget obligatoriske efterafgrøder skal bidrage til at sikre mod forringelse af vandkvaliteten i kystvand, herunder marine habitatnaturtyper, og grundvand i 2017 og 2018 pga. udfasningen af de reducerede kvælstofnormer på afgrøder. De tager således ikke særligt udgangspunkt i drikkevandsbeskyttelsen eller beskyttelsesbehovet som følge af husdyrproduktionen.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til at ændre i bekendtgørelsesudkastet.

5.6. Beskyttelsen af overfladevand

Danmarks Naturfredningsforening bemærker, at det fremgår af høringsbrevet, at der med efterafgrødemodellen vil ske en merudledning af kvælstof i forhold til effekt af den nuværende regulering, samt forskydninger mellem hovedvandoplandene, som kan betyde en mindre stigning i tilførslen af kvælstof til kystvande. Effekterne heraf forventes reduceret som følge af en gradvis indfasning af husdyrefterafgrøder, men høringsbrev eller bekendtgørelsesudkast fastlægger ikke, hvorledes indfasningen skal foregå, og heller ikke om effekterne af forskydningerne vil blive helt eller kun delvist opvejet i forbindelse med indfasningen.

Landbrug & Fødevarer har noteret sig, at der kun er fastsat krav om efterafgrøder i oplande, hvor der er beregnet en øget anvendelse af organisk gødning i planperioden fra 2006/2007 til 2014/2015, og hvor afvanding samtidig sker til nitrاتفølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-oplande. Samtidig har de noteret sig om bilag 4, at arealet med efterafgrøder i nogle oplande går ned til 0,2 ha. Det kunne være hensigtsmæssigt at indføre en bagatelgrænse. Landbrug & Fødevarer efterspørger samtidig en nærmere redegørelse for, hvordan stigning i udbragt organisk gødning er opgjort.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Den foreslåede kvælstofregulering er udtryk for en prioritering af beskyttelsen af overfladevand, hvor der ligger klare direktivforpligtigelser i habitat- og vandrammedirektiverne. I planperioden 2017/2018 udlægges alene husdyrefterafgrøder til at modsvare en evt. stigning i udbragt organisk gødning i oplande til nitrاتفølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder iht. habitatdirektivet. Fra 2018 forventes en trinvis indfasning af husdyrefterafgrøder målrettet kystvandoplande med et indsatsbehov i kystvandoplande i henhold til vandområdeplanerne.

Indfasningen vil fra 2018 reducere effekten af forskydninger i indsatsen mellem hovedvandoplande og den merudledning af kvælstof i forhold til den nuværende regulering, som kan betyde en mindre stigning i tilførslen af kvælstof til kystvande. I hvilken grad effekterne opvejes i forbindelse med indfasningen afhænger af udviklingen i mængden af udbragt organisk gødning. Denne udvikling kendes ikke, og derfor er det ikke muligt at beregne.

Husdyrefterafgrøderne, som skal målrettes kystvandoplande med et indsatsbehov i henhold til vandområdeplanerne, tænkes fordelt mellem kystvandoplandene bl.a. ud fra kystvandoplandenes indsatsbehov i kg kvælstof sammenholdt med oplandets landbrugsareal i hektar, samt mængden af ikke-udnyttet kvælstof fra organisk gødning, der er udbragt i oplandet. Husdyrefterafgrøderne indfases trinvist med en jævn fordeling på årene frem til 2021, hvor det fulde niveau på 34.000 ha på landsplan rammes.

Til Landbrug & Fødevarers forslag om at indføre en bagatelgrænse i bilag 4 for det samlede areal med husdyrefterafgrøder i et opland, skal Miljøstyrelsen medgive, at der i nogle tilfælde er tale om meget små arealkrav.

Det skal i den forbindelse bemærkes, at de små arealkrav ikke vurderes at være af betydning for landbruget. Dertil kommer, at den nedre grænse på 30 kg N fra udbragt organisk gødning pr. ha harmoniareal, der fastsætter, om jordbrugsvirksomheden omfattes af et husdyrefterafgrødekrav, virker som en slags bagatelgrænse. Denne grænse bidrager til, at jordbrugsvirksomheder, der alene har et begrænset hobbypræget husdyrhold (f.eks. heste eller ammekvæg) eller andet ekstensivt

husdyrhold, friholdes fra et husdyrefterafgrødekrav samtidig med, at husdyrefterafgrøderne målrettes mod de jordbrugsvirksomheder, hvor der reelt er organisk gødning at kompensere for.

Den nedre grænse på 30 kg N fra organisk gødning pr. ha harmoniareal vil i øvrigt betyde, at der i nogle tilfælde ikke bliver udlagt de beregnede efterafgrøder i et opland, hvis ingen bedrifter udbringer mere end 30 kg N fra organisk gødning, uanset at der i bilag 3 er anført et husdyrefterafgrødekrav i procent og opgjort et samlet husdyrefterafgrødekrav i hektar i oplandet. Det samme gælder reglen om, at kun jordbrugsvirksomheder med et efterafgrødegrundareal på minimum 10 ha kan pålægges et husdyrefterafgrødekrav.

Med hensyn til Landbrug & Fødevarers ønske om en nærmere redegørelse for, hvordan stigning i udbragt organisk gødning er opgjort, henviser Miljøstyrelsen til styrelsens notatudkast, *Teknisk beskrivelse af beregningsgrundlag for husdyrefterafgrødekrav i ny husdyrregulering af den 13. januar 2017*².

Bemærkningerne har ikke givet anledning til at ændre i bekendtgørelsesudkastet.

6. Fosfor

6.1. Den foreslåede model, herunder niveauet for fosforlofterne

Landbrug & Fødevarer mener ikke, at der er behov for en særskilt fosforregulering, fordi indførelsen af et harmonikrav på 170 kg N/ha pr. år også vil sikre et generelt robust beskyttelsesniveau for fosfor. Landbrug & Fødevarer anfører samtidig, at forslaget til den ny fosforregulering vil medføre særdeles skærpede fosforkrav fremsat med meget kort varsel for nogle produktioner, som f.eks. produktion af mink og visse typer fjerkræ.

Aarhus Kommune foreslår en målrettet indsats på mindst nuværende beskyttelsesniveau fra 2017 for at beskytte drikkevand og fosforfølsomme søer og understreger, at målrettet regulering må betyde, at indsatsen koncentrerer på de marker, hvor miljøeffekten er størst. Aarhus Kommune anfører, at der i høringsmaterialet peges på husdyrefterafgrøderne som et målrettet tiltag, men Aarhus Kommune mener, at denne målretning alene omhandler kystvande, og at målrettet regulering bør have fokus på drikkevand og fosforfølsomme søer og have mindst samme beskyttelsesniveau som den nuværende regulering. Kommunen finder det bekymrende, at de foreslåede regler vil medføre et lempet beskyttelsesniveau i 2017 og dermed give mulighed for at bringe mere fosfor ud, da det ikke er muligt at finde egnede, godkendte virkemidler til at nedbringe tilførslen af fosfor til søer fra det åbne land, hvilket indgår som et element i de statslige vandplaner. Kommunen understreger, at man som minimum bør videreføre den nuværende beskyttelse af vandmiljøet i stedet for at udskyde den fulde beskyttelse til 2025.

Danmarks Naturfredningsforening anfører, at de fosforlofter, der er fastsat i udkastet til husdyrgødningsbekendtgørelsen, tillader større udledning af fosfor end den gældende regulering, og at fosforreglerne dermed ikke sikrer, at der ikke kan ske en væsentlig indvirkning på miljøet fra et husdyrprojekt. Danmarks Naturfredningsforening mener derfor ikke, at de generelle regler i forslaget er tilstrækkelige til at overholde de direktivmæssige forpligtelser. Danmarks Naturfredningsforening vurderer, at fosforlofterne generelt skal fastsættes til 22 kg P/ha i oplande til søer samt fosforfølsomme vandmiljøer og i øvrige områder til maksimalt 30 kg P/ha. Derudover påpeger Danmarks

---

² Kan findes her: <http://mst.dk/media/180578/teknisk-notat-om-datagrundlag-for-beregning-af-husdyrefterafgroedekrav.pdf>

Naturfredningsforening, at det er nødvendigt at indføre regler, der begrænser fosfortab i forbindelse med erosion til vandmiljøet.

Bæredygtigt Landbrug forholder sig kritisk til fosforreguleringen og anfører bl.a., at der bør fokuseres på risikoen for fosformobilisering, og at dette alene er aktuelt i forbindelse med forsumpning eller oversvømmelser.

KL og Skanderborg Kommune undrer sig over, at det er husdyrtypen og ikke arealernes risiko for tab (Pt og/eller jordbund) kombineret med vandets følsomhed, der er bestemmende for fosforloftet.

KL foreslår, at der generelt fastsættes skærpede fosforlofter i § 39, så stk. 1 i forslaget får karakter af en undtagelse, som kun gælder i 2017/2018. Dette vil medføre, at det fremadrettet bliver en vurdering af hvorvidt, der skal indføres nye undtagelser frem for en vurdering af, om kravene skal skærpes og vil således bidrage til at sikre, at de forventede skærper indføres. Derudover mener KL, at det er uklart, om der skal korrigeres i fosforloftet for kvæg ved stigende mælkeydelse og for søer med øget antal smågrise. KL spørger til, om henvisningen til bekendtgørelse om tilsyn med spildevandsslam m.m. til jordbrugsformål i § 52, stk. 2, ikke bør være en henvisning til bekendtgørelse om anvendelse af affald til jordbrugsformål.

Landbrug & Fødevarer mener, at bestemmelsen i § 39, stk. 2, 4. pkt., vedrørende beregning af fosforloftet for gødning fra en jordbrugsvirksomhed, der ophører inden udløbet af en planperiode, er en overflødig særregel. Landbrug & Fødevarer mener, at forslaget gør fosforreglerne unødigt komplekse, og at ophør i praksis er relativt sjældne, hvorfor den praktiske betydning på de berørte arealer vil være marginal på længere sigt.

Landbrug & Fødevarer mener desuden, at det unødigt restriktivt at pålægge bedrifter, der ikke er jordbrugsvirksomheder, et fosforloft på 30 kg P/ha, jf. § 44, stk. 1, i forslaget til husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Det følger af Aftale om Fødevarer- og landbrugspakke, at der med lempelsen af harmonikravet skal indføres den nødvendige fosforregulering. Det foreslåede beskyttelsesniveau for fosfor er fastsat efter dialog med EU-Kommissionen. Helt overordnet indebærer indfasningen af fosforreguleringen en lempelse det første år. Dog er der som påpeget af Landbrug & Fødevarer en skærpelse for visse fjerkrætyper.

Miljøstyrelsen skal i anledning af bemærkningerne fra Aarhus Kommune bemærke, at regulering af fosfortilførslen ikke er egnet som virkemiddel til at forbedre tilstanden i vandmiljøet. Selv ved fosforbalance, hvor der tilføres samme mængde fosfor, som afgrøden bortfører, vil jordens fosforindhold og dermed risikoen for tab til vandmiljøet ikke reduceres. Kun ved at tilføre betydeligt mindre fosfor end afgrøden bortfører i en meget lang årrække kan tabet evt. reduceres. Dette vil have store negative økonomiske konsekvenser for erhvervet, og der vil kun være usikre miljømæssige effekter, som først ville kunne opnås efter en meget lang årrække. Den foreslåede model vil samlet set på sigt efter ministeriets vurdering sikre en lavere tilførsel af fosfor per ha, og ved modellen sikres en bedre fordeling af fosfor, hvilket medvirker til at bremse opnåelsen af kritiske mætningsniveauer og dermed mindske risikoen for et øget tab til vandmiljøet. Miljøstyrelsen er enig med Aarhus Kommune i, at der bør ske en målrettet beskyttelse af søer mod udvaskning af fosfor. Øget målretning forudsætter et bedre fagligt grundlag, som løbende vil blive udviklet. Beskyttelsesniveauet bliver på sigt bedre end i dag.

Miljøstyrelsen er enig i, at den foreslåede fosforregulering for at kunne afløse konkrete vurderinger efter habitatdirektivet og VVM-direktivet skal kunne forhindre skader på Natura 2000-områder og væsentlig indvirkning på vandmiljøet inden for og uden for Natura 2000-områder, idet der efter den foreslåede model ikke er mulighed for at stille vilkår vedrørende udbringningsarealerne i tilladelser og godkendelser efter husdyrbrugloven. Miljø- og Fødevarerministeriet har vurderet, at den foreslåede fosforregulering er i overensstemmelse med EU-retten, men vurderingen er behæftet med en vis usikkerhed. Det fremgår derfor af lovbemærkningerne, at regeringen på baggrund af den forbedrede kortlægning m.v. agter at træffe de eventuelle foranstaltninger i relation til fosforbeskyttelsen, som måtte være nødvendige for at kunne opfylde forpligtelserne efter EU-direktiverne (vandramme-, habitat- og VVM-direktiverne).

Efter ministeriets vurdering er spørgsmålet om en særlig risiko for tab af fosfor til vandmiljøet ikke blot et spørgsmål om, hvorvidt jorden er forsumpet eller oversvømmet, idet fosfortabet afhænger af mange forhold ligesom visse vådområder omvendt kan være et virkemiddel i forhold til at reducere fosfortabet til vandmiljøet. Miljøstyrelsen er således ikke enig i Bæredygtigt Landbrugs betragtninger om, at det alene er relevant at fokusere fosforreguleringen på forsumpede eller oversvømmede arealer.

Til bemærkningerne fra KL og Skanderborg Kommune om, hvorfor fosforreguleringen ikke tager udgangspunkt i arealernes tabsrisiko, kan Miljøstyrelsen oplyse, at fastsættelsen af fosforlofter sker på baggrund af dyretyper, idet den foreslåede fosforregulering har afsat i en tilnærmelse af harmonireglerne, som i dag udgør den generelle fosforregulering. Frem mod næste generation af vandområde- og naturplaner og med henblik på en mere målrettet regulering vil der blive gennemført en forbedret kortlægning for at afklare, om der er behov for en justering af den skærpede fosforbeskyttelse af sårbare vandområder. På den baggrund kan der træffes de eventuelle foranstaltninger i relation til fosforbeskyttelsen, som måtte være nødvendige for at kunne opfylde forpligtelserne efter EU-direktiverne.

Hertil kommer, at der er lagt vægt på en simpel reguleringsmodel. Det bemærkes, at den nuværende generelle fosforregulering i form af harmonireglerne ikke skelner mellem forskellige jordtyper. Dette sker alene i fosforklasserne, som i den nye regulering erstattes af skærpede fosforlofter, som – i første omgang - er målrettet mod oplande til større søer, der er omfattet af vandområdeplanerne.

Til bemærkningen fra KL om at omformulere bestemmelsen i § 39, så den ikke kun finder anvendelse i en begrænset periode, skal Miljøstyrelsen bemærke, at det er et bevidst valg, at den nye husdyrgødningsbekendtgørelse kun skal være gældende for ét år. Men da det følger af lovbemærkningerne, hvilke krav der skal gælde de følgende år, er der den tilstrækkelige sikkerhed for, at de forudsatte skærpedelser i bekendtgørelsen løbende vil blive indføjet.

Til KL's spørgsmål om mulighederne for at korrigere fosforloftet kan Miljøstyrelsen oplyse, at der ikke forventes fastsat en korrektion på baggrund af mælkeydelsen. De foreslåede regler i husdyrgødningsbekendtgørelsen er parallel til reglerne i gødskningsbekendtgørelsen, hvor der heller ikke korrigeres for ændringer i mælkeydelsen. Men normerne genberegnes årligt for N- og P-indholdet, så på den måde vil der generelt ske en korrektion. Bemærk også, at i type 2-korrektionen kan den producerede mængde fosfor korrigeres ved ændret fodringspraksis.

Miljøstyrelsen er ikke enig med KL i, at henvisningen til bekendtgørelse om tilsyn med spildevandsslam m.m. til jordbrugsformål i § 52, stk. 2, skal ændres, så der i stedet henvises til bekendtgørelse om anvendelse af affald til jordbrugsformål (slambekendtgørelsen). Bestemmelsen er parallel til gødskningsbekendtgørelsens § 20, stk. 2, der også henviser til bekendtgørelse om tilsyn med spildevandsslam m.m. til jordbrugsformål.

Til Landbrug & Fødevarers bemærkning om, at den foreslåede bestemmelse i § 39, stk. 2, 4. pkt. er overflødig, kan Miljøstyrelsen bemærke, at den foreslåede bestemmelse i § 39, stk. 2, 4. pkt., fastsætter, at ved ophør af en jordbrugsvirksomhed inden udløbet af en planperiode tilknyttes gennemsnitsloftet fra forrige planperiode alle lagre og hele den forbrugte mængde i relation til den organiske gødning, som overtages af andre jordbrugsvirksomheder. Der foreslås også øvrige regler i husdyrgødningsbekendtgørelsen til håndtering af gødning i ophørssituationen, der i øvrigt svarer til de gældende regler herom i gødskningsbekendtgørelsen. Miljøstyrelsen finder, at det er nødvendigt for at have en klar retsstilling, at reglerne også håndterer situationer, der i praksis kun vil forekomme sjældent.

Til Landbrug & Fødevarers bemærkning om, at fosforloftet for de små bedrifter er unødvendigt restriktivt skal Miljøstyrelsen oplyse, at loftet på de 30 kg P/ha netop er valgt, fordi det er det strengeste af de lofter, der gælder for de forskellige gødningstyper. Miljøfagligt vurderer Miljøstyrelsen ikke, at væsentlige indvirkninger på miljøet kan udelukkes med et højere fosforloft, da fosforloftet skal omfatte al gødning, herunder også gødningstyper med et fosforloft på 30 kg P/ha. Hertil kommer, at de bedrifter, der har en omsætning på 20.000 kr. eller derover, kan blive omfattet af den samme regulering som jordbrugsvirksomhederne ved at lade sig registrere i gødningsregistret.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

6.2. Fosforloftet for handelsgødning

Landbrug & Fødevarer foreslår, at fosforloftet i handelsgødning altid følger det beregnede loft for husdyrgødning og kan ikke forstå begrundelsen for, at fosforloftet skal være lavere ved en kombination af husdyrgødning og handelsgødning end når der alene bruges husdyrgødning.

Skanderborg Kommune finder det desuden uklart, om handelsgødning har et P-loft på 30 kg P/ha og om dette skal indregnes i det vægtede gennemsnit på lige fod med de øvrige gødningstyper.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Det foreslåede beskyttelsesniveau for fosfor er fastsat efter dialog med EU-Kommissionen. Det vurderes ikke muligt inden for rammerne af den opnåede forståelse med EU-Kommissionen at lade handelsgødning følge fosforloftet for husdyrgødning. I den situation, hvor en jordbrugsvirksomhed har så stor en gødningsmængde, at jordbrugsvirksomheden har behov for at udnytte hele sit loft, vil der ikke være noget dyrkningsmæssigt behov for at tilføreyderligere fosfor som handelsgødning. Der er derfor ikke grundlag for at tilknytte et evt. højere fosforloft til handelsgødning.

På baggrund af Skanderborg Kommunes bemærkninger om uklarheder i forhold til reguleringen af handelsgødning, er det nu præciseret i § 38, at handelsgødning har et loft på 30 kg P/ha. Der udregnes et vægtet gennemsnitsloft for den organiske gødning, og fosforloftet for handelsgødning indgår således ikke i beregningen af gennemsnittet. Dette vil blive forklaret nærmere i vejledningen.

Bemærkningerne har ikke herudover givet anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

6.3. Fosforloftet for gødning på undtagelsesbrug

Landbrug & Fødevarer anfører, at undtagelsesbrug med et betydeligt majsareal rammes relativt hårdt af, at handelsgødning indgår i fosforloftet, da det medfører, at det på disse bedrifter ikke vil være

muligt at startgødske med majs, uden at der afsættes betydelige mængder af husdyrgødning. Fosforloftet på undtagelsesbrug bør derfor fastsættes højere end 35 kg P.

Skanderborg Kommune anfører, at 2. pkt. i § 38, stk. 3, nr. 1, kan slettes, da det efter kommunens vurdering ikke bør være et krav, at de jordbrugsvirksomheder, der modtages husdyrgødning fra, skal være omfattet af kvægundtagelsen i § 37, stk. 2. KL spørger til om fosforloftet på 35 kg P/ha gælder dem som bruger undtagelsen, så den sidste del af sætningen ("...", der er omfattet af § 37, stk. 2,...") kan slettes, og foreslår at derudover, at stk. 3, nr. 1 bliver til stk. 3, nr. 2, og omvendt.

Landbrug & Fødevarer gør opmærksom på, at der i forbindelse med denne høring ikke er redegjort for, hvordan det afgøres om 2/3 af husdyrholdet er kvæg, når dyreenhedsbegrebet ophæves.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Kvægundtagelsen er bl.a. begrundet i, at disse brug har et særligt sædskifte, som har en større kvælstoffraførsel. Sædskiftet indebærer samtidig en større fosforraførsel, hvilket er baggrunden for forslaget om et højere fosforloft for gødning fra undtagelsesbrug end fra kvægbrug i øvrigt. Miljøstyrelsen er derfor ikke enig med KL i, at § 38, stk. 3, nr. 1, 2. pkt., kan udgå, men punktet er skrevet sammen med 1. pkt. og omformuleret med henblik på at præcisere, i hvilket omfang loftet på 35 kg finder anvendelse.

Efter høringen er det således på baggrund af bemærkningerne præciseret, at modtaget organisk gødning også får tilknyttet et fosforloft på 35 kg P/ha. Dette åbner dog op for omgåelse af reglerne, idet store mængder kvæggødning på denne måde kan tilføres og igen fraføres undtagelsesbrug, hvorved fosforloftet ændres fra 30 kg P/ha til 35 kg P/ha. For at begrænse denne omgåelse er det endvidere præciseret, at højest 1/3 af den samlede mængde fosfor, som er produceret og modtaget på et undtagelsesbrug, må være modtaget fosfor fra andre jordbrugsvirksomheder end undtagelsesbrug og fra fællesbiogasanlæg. Fosforloftet fastholdes på 35 i forhold til fosfor modtaget fra andre undtagelsesbrug og fra fællesbiogasanlæg. For undtagelsesbrug følger det allerede af, at både det afgivende og det modtagende undtagelsesbrug har et fosforloft på 35. En del undtagelsesbrug er tilknyttet et fællesbiogasanlæg og får al gødning afgasset. Dette skal der være mulighed for, uden at det påvirker fosforloftet. Miljøstyrelsen vurderer, at der herved ikke åbnes op for omgåelse. Til bemærkningen fra Landbrug & Fødevarer om, at der mangler en redegørelse for, hvordan det afgøres, om 2/3 af husdyrholdet er kvæg, når dyreenhedsbegrebet ophæves, skal Miljøstyrelsen bemærke, at den nuværende afgrænsning i forbindelse med senere ændring af husdyrgødningsbekendtgørelsen vil blive oversat til en grænse opgjort i kg organisk N fra kvæg.

Miljøstyrelsen vurderer ikke, at § 38, stk. 3, ville blive nemmere at læse, hvis der blev byttet rundt på nr. 1 og nr. 2, og styrelsen har derfor ikke fulgt KL's forslag herom.

6.4. Fosforloftet ved udveksling af gylle med biogafællesanlæg

Landbrug & Fødevarer mener, det er vanskeligt at læse ud fra ordlyden af § 39, stk. 2, hvorvidt der gælder særlige regler for fastsættelse af fosforloft for brug, der udveksler husdyrgødning med et biogafællesanlæg og påpeger, at reglerne bør præciseres for at sikre, at det ikke bliver ufavorabelt at afsætte gylle til et biogasanlæg. Videre anfører Landbrug & Fødevarer, at det for kvægbrug, der afsætter kvæggylle til biogasanlæg, kan blive vanskeligt at udnytte kvælstofloftet, fordi N- og P-forholdet i afgasset biomasse sandsynligvis er lavere end i kvæggylle. Endelig anfører Landbrug & Fødevarer, at fosforloftet for biogafællesanlæg efter forslaget fastsættes ud fra loftet i det forgående planår, og at dette kan blive umuligt i det første år efter, at reglerne træder i kraft, og bemærker i den forbindelse også, at der bør stå planperiode i stedet for planår.

Brancheforeningen for Biogas foreslår, at det i de bestemmelser, der omhandler beregning af fosforloftet for biogasanlæg, præciseres, at biogasanlæggets fosforloft beregnes som et *vægtet* gennemsnit af de tilførte biomasser. F.eks. bør det specifikt fremgå af § 39, at biogasfællesanlæg kan beregne fosforloftet som det *vægtede* gennemsnit af modtagne mængder husdyrgødning, affald m.v.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Miljøstyrelsen har præciseret bestemmelsen i § 39, stk. 2, så fosforloftet tilknyttes gødningstyperne og ikke harmoniarealet. Miljøstyrelsen har desuden på baggrund af bemærkningen fra Brancheforeningen for Biogas præciseret, at gennemsnitsloftet fastsættes ud fra det vægtede gennemsnit. På baggrund af bemærkningen fra Landbrug & Fødevarer har Miljøstyrelsen præciseret, at det første år efter et biogasanlæg er etableret, fastsættes gennemsnitsloftet som det forventede gennemsnitsloft, og planår er ændret til planperiode.

På baggrund af bemærkningerne har Miljøstyrelsen desuden ændret beregningen af gennemsnitsloftet for jordbrugsvirksomheder, der får afgasset husdyrgødning fra et biogasanlæg i bestemmelsen i § 38, stk. 3. Efter ændringen skal fosforloftet for den producerede husdyrgødning, som er afsat til et biogasanlæg, ikke indgå i beregningen af jordbrugsvirksomhedens gennemsnitsloft. Dette betyder, at husdyrbrug, som udelukkende anvender afgasset husdyrgødning, får samme gennemsnitsloft uanset hvilke gødningstyper, de har leveret til biogasanlægget.

Miljøstyrelsen mener ikke, at reglerne herudover skal ændres indholdsmæssigt. Tilførsel af husdyrgødning fra både svin og kvæg til et fælles biogasanlæg vil generelt reducere det samlede krav til udbringningsarealer, når husdyrgødningen kommer retur. De enkelte husdyrbrug kan dog opleve skærpede krav, men dette vil primært skyldes tilførsel af fosforrige affaldstyper. Eksempelvis har kvæggylle det strammest mulige loft på 30 kg. P/ha, og når kvæggyllen bliver blandet med andre gødningstyper i biogasanlægget, vil fosforloftet derfor stige. Imidlertid ændrer N/P-forholdet sig i biogasanlægget, så andelen af fosfor stiger i forhold til andelen af kvælstof. Selv om fosforloftet for den afgassede biomasse er højere end for ren kvæggylle, kan det højere fosforindhold i den afgassede biomasse indebære, at fosforloftet bliver begrænsende for den mængde gødning, som landmanden kan få retur. En kvægbruger skal derved indkøbe lidt mere handelsgødning med kvælstof, idet han ikke længere kan få den samme mængde gødning retur fra biogasanlægget.

6.5. Korrektio n af fosforloftet på baggrund af fosfortal

Aarhus Kommune mener, at det er u hensigtsmæssigt, at fosforloftet i henhold til de foreslåede regler, kan forøges, når en bedrifts gennemsnitlige fosfortal er under 4. Aarhus Kommune henviser herved bl.a. til, at et bedriftsgennemsnit på 4 ikke er lavt, fordi der selv med ikke-korrigerede fosforlofter tilføres et overskud af fosfor og ofte vil indbefatte jorder med Pt over 4, og at svinebedrifter i en periode må øge fosfortilførslen. Aarhus Kommune bemærker desuden, at den vurdering af de miljømæssige konsekvenser, der er foretaget af Aarhus Universitet, ikke inddrager den tilførsel af fosfor, der vil ske i henhold til bestemmelserne om korrigerede fosforlofter, og at miljøkonsekvensvurderingen hviler på en forudsætning om, at dyreholdet i Danmark ikke vil stige de kommende år.

Landbrug & Fødevarer mener, at der er behov for at kunne øge fosfortilførslen på visse arealer, hvor fosfortallet er højere end 4, og henviser til, at fosfortallet ikke er et retvisende mål for den plantetilgængelige fosformængde i jorden. Landbrug & Fødevarer mener desuden, at det bør være muligt at anvende andre analysemetoder end fosfortallet som dokumentation for den plantetilgængelige mængde fosfor.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Forøgelse af fosforloftet, når en bedrifts gennemsnitlige fosfortal er under 4, følger af lovbemærkningerne til lovforslag om ny husdyrregulering og er i overensstemmelse med gældende praksis. Risikoen for fosfortab er begrænset ved fosfortal under 4. Det foreslåede beskyttelsesniveau for fosfor er fastsat efter dialog med EU-Kommissionen. Det vurderes ikke muligt inden for rammerne af den opnåede forståelse med EU-Kommissionen at åbne op for forøgelser på arealer med fosfortal over 4.

Ved fosfortal mellem 3 og 4 gives der kun mulighed for en meget begrænset øgning af tildelingen af fosfor. Miljøstyrelsen er opmærksom på, at da fosfortal ikke foreligger som registerdata, har det ikke været muligt for Aarhus Universitet, ved gennemførelse af miljøkonsekvensvurdering af indførsel af fosforlofter at inddrage dette i registerdataberegningerne og dermed til det samlede bidrag til fosfortildelingen på landbrugsjord. Miljøstyrelsen vurderer dog, at dette ikke vil forskyde den samlede fosfortildeling på landbrugsjord væsentligt, da jordens fosfortal skal være ret lavt, før den mulige fosfortildeling stiger betragteligt. Med hensyn til forudsætninger for beregninger har Miljøstyrelsen ikke grundlag for at estimere et ændret niveau i producerede antal dyr, da udviklingen i husdyrproduktionen er påvirket af en lang række andre faktorer end ændringer i reguleringen, herunder bl.a. finansieringsmuligheder, noteringer og markedssituation. I det omfang, at dyreholdet måtte øges, vil arealreguleringen i vid udstrækning imødegå miljøkonsekvenserne heraf. Det sker dels i kraft af kompenserende husdyrefterafgrøder inden for oplande til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder, dels i form af de arealrestriktioner som den foreslåede fosforregulering indebærer. De kommende fosforlofter skærpes inden for en forholdsvis kort årrække.

I forhold til bemærkningerne vedr. metoden til fastsættelsen af fosfortallet bemærkes det, at Miljøstyrelsen arbejder på en opdatering af metodeforskrift til bestemmelse af jordens fosfortal. Formålet med denne opdatering er at kunne foretage analyser af fosfortallet med en reduceret usikkerhed på målingerne i forhold til i dag. Dette vil fremadrettet bidrage til at kunne opnå endnu større præcision af udpegning af, hvilke jorde, der kan opnå et øget fosforkrav. Miljøstyrelsen er åben over for at kigge på andre analysemetoder, men foreløbigt er der ikke fagligt grundlag for at basere reguleringen på andet end prøver. Mange bedrifter har allerede data fra jordprøver inklusiv fosfortalsanalyser liggende, da det indgår som et værktøj i den årlige gødningsplanlægning.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

6.6. Beregning af jordbrugsvirksomhedens forbrug af fosfor

Skanderborg Kommune foreslår, at der til brug for dokumentationskravet om skriftlig aftale i § 42, stk. 6, i udkastet til husdyrgødningsbekendtgørelsen stilles en skabelon til rådighed. Landbrug & Fødevarer lægger til grund, at den skriftlige aftale, der nævnes i § 42, stk. 6, udgøres af Skema B1 til Gødningsregnskabet.

Landbrug & Fødevarer mener desuden, at bestemmelserne i § 42, stk. 7 og 8, bør udgå, og henviser til, at det endelige fosforloft for den overførte gødning alene kan ændre sig marginalt, når det endelige fosforloft er gjort op. Landbrug & Fødevarer foreslår også at § 42, stk. 9, udgår, da de mener bestemmelsen er en gentagelse af § 39, stk. 2.

Landbrug & Fødevarer mener, at kravet om gødningsplanlægning, der var medtaget som § 46 i høringsversionen af husdyrgødningsbekendtgørelsen, er overflødig, da det allerede følger af gødskningsbekendtgørelsen.

Landbrug & Fødevarer spørger til, om der i henhold til § 46, stk.2, kan anvendes overdragelseserklæring for fosforregnskabet. Landbrug & Fødevarer spørger desuden til, hvorvidt beregningen i § 48 af fosfor for udegående dyr er samme model som beregning af kvælstof i forbindelse med udegående dyr.

Brancheforeningen for Biogas spørger, hvorfor der specifikt henvises til *forarbejdet* husdyrgødning i § 46, stk. 6, og om bestemmelsen ikke gælder generelt.

Skanderborg Kommune foreslår, at § 47 vedrørende beregning af den producerede fosformængde kan udvides til også at dække kvælstof.

Landbrug & Fødevarer udtrykker ønske om, at de eksisterende regler i gødskningsbekendtgørelsen og de foreslåede regler i udkastet til husdyrgødningsbekendtgørelsen ændres, så der generelt bliver standardværdier baseret på analyser af korn høstet i det kalenderår, hvor planperioden begynder, for alle typer husdyr for fodermidlernes indhold af råprotein og totalfosfor i bilag 2 i gødskningsbekendtgørelsen, så type 2 korrektion ved hjemmeblanding af foder bliver en mulighed for alle husdyrtyper. Økologisk Landsforening og Landbrug & Fødevarer ønsker, at producenter, der selv blander foder kan anvende egne foderanalyser ved type 2 korrektioner for fosfor, da P-værdierne kan adskille sig væsentligt, når foderet ikke opvarmes. Landbrug & Fødevarer mener desuden, at kravet om dateret udskrift fra NorFor med kode er en administrativ foranstaltning uden nogen reel værdi, fordi P-niveauerne i tabellen ændres så sjældent og så lidt. Landbrug & Fødevarer foreslår derfor, at § 50, stk. 3, udgår.

Brancheforeningen for Biogas og Landbrug & Fødevarer bemærker, at §§ 49-51 i henhold til overskriften omhandler afgasset biomasse, og at det derfor ikke er logisk, at der f.eks. i § 50 henvises til forarbejdet husdyrgødning. Brancheforeningen for Biogas bemærker i denne forbindelse, at afgang af husdyrgødning i et biogasanlæg vel ikke nødvendigvis fører til, at husdyrgødningen er forarbejdet. Landbrug & Fødevarer mener, at det er overflødig med selvstændige regler for størrelsen af slutlagre for fosfor i §§ 53 og 54, når der allerede eksisterer regler for slutlagre af kvælstof, og disse også vil regulere lagre af fosfor. Landbrug & Fødevarer foreslår derfor, at § 53, stk. 2-4, og § 54 udgår.

Skanderborg Kommune bemærker, at det er uklart, i hvilke "særlige situationer" reguleringen i §§ 56 og 54 vedrørende mulighederne for i særlige situationer at fratække fosfor fra den producerede mængde fosfor finder anvendelse. Endelig anfører Skanderborg Kommune, at henvisningen til § 23 i § 56 må være en fejl.

Til § 55, stk. 3, bemærker Landbrug & Fødevarer, at dokumentation for salg eller afgivelse af handelsgødning må kunne findes frem, når virksomheden er oprettet som videresælger af kvælstofholdig handelsgødning hos Landbrugs- og Fiskeristyrelsen.

Landbrug & Fødevarer spørger til § 57, stk. 3, om den ophørende jordbrugsvirksomhed udarbejder fosforregnskab for den forløbne del af planperioden og i givet fald hvor.

Økologisk Landsforening finder det uklart, om der er tale om salg af gødning eller overdragelse af et lager i § 58.

Brancheforeningen for Biogas anmoder om en uddybning af hvad der specifikt henvises til i § 62, stk. 2, når ”afgasset biomasse, husdyrgødning og forarbejdet husdyrgødning” nævnes hver for sig.

Miljøstyrelsens bemærkninger

I forhold til bemærkningerne fra Skanderborg Kommune og Landbrug & Fødevarer skal Miljøstyrelsen oplyse, at den skriftlige aftale, der henvises til i § 42, stk. 6, udgøres af skema B1 til Gødningsregnskabet, der tilføjes oplysninger om fosforloft i forbindelse med bekendtgørelsens ikrafttræden.

Efter Miljøstyrelsens vurdering er bestemmelserne i § 42, stk. 7-9, nødvendige for, at det korrekte gennemsnitsloft anvendes i modtagerens fosforregnskab. Uden de foreslåede bestemmelser ville det ikke være muligt at gribe ind over for de jordbrugsvirksomheder, der måtte oplyse et forkert gennemsnitsloft for at opnå en fordel enten i deres eget eller i modtagerens fosforregnskab. Til Landbrug & Fødevarers bemærkning om, at § 42, stk. 9, er en gentagelse af § 39, stk. 2, skal Miljøstyrelsen bemærke, at § 39, stk. 2, fastsætter, at modtaget husdyrgødning eller modtagne blandinger af husdyrgødning og anden organisk gødning fra virksomheder, der indgår i opremsningen i § 42, tilknyttes gennemsnitsloftet for den jordbrugsvirksomhed, som afgiver husdyrgødningen, mens § 42, stk. 9, regulerer muligheden for tilretning af gennemsnitsloftet i en revideret skriftlig aftale om overførsel af gødning. Miljøstyrelsen er derfor ikke enig i at bestemmelsen i § 42, stk. 9, er en gentagelse af § 39, stk. 2.

Miljøstyrelsen er enig med Landbrug & Fødevarer i, at bestemmelsen, der var med som § 46 i høringsudgaven af husdyrgødningsbekendtgørelsen, er overflødig på grund af gødskningsbekendtgørelsens § 10. Der er således heller ikke i husdyrbrugloven foreslået indsat bestemmelser om gødningsplanlægning, idet landbrugets planlægning af gødningsanvendelsen også fremadrettet skal håndteres efter reglerne i gødskningsloven og i regler udstedt i medfør heraf. Bestemmelsen er udtaget igen af husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Til Landbrug & Fødevarers spørgsmål om, hvorvidt der kan anvendes overdragelseserklæring for fosforregnskabet i henhold til § 46, stk. 2, kan Miljøstyrelsen oplyse, at det fremgår af § 57, stk. 3, at der kan anvendes overdragelseserklæring for fosforregnskabet. Miljøstyrelsen kan bekræfte, at beregningen af fosfor for udegående dyr, beregnes efter samme model som for kvælstof. Det fremgår af § 48, stk. 5-7.

Brancheforeningen for Biogas efterspørger en uddybning af, hvorfor der i § 46, stk. 6, specifikt henvises til ”forarbejdet husdyrgødning”. Forarbejdet gødning defineres i husdyrgødningsbekendtgørelsen som husdyrgødning eller afgasset vegetabilsk biomasse, der er forarbejdet i et forarbejdningsanlæg, hvorved der skabes produkter, der er forskellige fra udgangsmaterialet med hensyn til tørstofprocent, sammensætning og koncentrationen af gødningsstoffer, jf. § 3, nr. 12. Det er derfor nødvendigt, at fosforregnskabet ved afgivelse af forarbejdet husdyrgødning omfatter oplysninger om den samlede mængde forarbejdet husdyrgødning for de enkelte gødningstyper, der er leveret, samt oplysning om det totale indhold af fosfor.

Til Skanderborg Kommunes forslag om at udvide § 47 til også at dække kvælstof kan Miljøstyrelsen oplyse, at beregning af kvælstof sker i henhold til reglerne i gødskningsbekendtgørelsens § 14.

I forhold til bemærkningen fra Brancheforeningen for Biogas og Landbrug & Fødevarer om overskriften til §§ 49-51 skal Miljøstyrelsen bemærke, at overskriften svarer til gødskningsbekendtgørelsens overskrift til §§ 16 og 17. Miljøstyrelsen mener, at der så vidt muligt bør være parallelitet i mellem de to bekendtgørelser. En eventuel ændring af overskriften vil derfor skulle

overvejes i regi af gødskningsloven. Miljøstyrelsen er enig med Brancheforeningen for Biogas i, at afgasset husdyrgødning ikke nødvendigvis er forarbejdet husdyrgødning. Der henvises til definitionen af forarbejdet husdyrgødning i gødskningsbekendtgørelsens § 1, stk. 2, nr. 2.

Husdyrgødningsbekendtgørelsens definition er på baggrund af bemærkningerne justeret, så den afspejler definitionen i gødskningsbekendtgørelsen. Der er tale om en præcisering, da dette er i overensstemmelse med den hidtidige forståelse af definitionen.

For så vidt angår Skanderborg Kommunes bemærkning om, at det er uklart hvilke situationer, der rummes af ordlyden "særlige situationer" i §§ 54 og 56, kan Miljøstyrelsen oplyse, at bestemmelserne tilsvares af §§ 22 og 24 i gødskningsbekendtgørelsen, der blandt andet har været anvendt i situationer, hvor der har været brand i lader indeholdende gødning eller på anden måde ulykker, der har ødelagt en bedrifts gødning.

Miljøstyrelsen er enig med Skanderborg Kommune i, at henvisningen til § 23 i § 56 er en fejl, og henvisningen er rettet til § 55.

Efter Miljøstyrelsens vurdering er bestemmelserne i §§ 53 og 54 nødvendige, fordi gødskningsbekendtgørelsen indeholder regler for slutlagre af gødning. Reglerne for slutlagre af gødning i gødskningsbekendtgørelsen omhandler alene kvælstof. Der er derfor behov for at have bestemmelser, der fastsætter regler for opgørelse af lagerstatus for fosfor.

Til Landbrug & Fødevarers bemærkninger vedrørende type 2-korrektioner skal Miljøstyrelsen oplyse, at den foreslåede regulering af fosfor i husdyrgødningsbekendtgørelsen afspejler de eksisterende regler i gødskningsbekendtgørelsen. Der er ikke med ny husdyrregulering lagt op til en revision af de eksisterende bestemmelser i gødskningsbekendtgørelsen. Der vil derfor ikke på nuværende tidspunkt blive ændret på mulighederne for anvendelse af egne foderanalyser i forbindelse med type 2-korrektioner eller i betingelserne for anvendelsen af de eksisterende regler om type 2-korrektion. Hvis mulighederne for at anvende egne foderanalyser udvides i gødskningsbekendtgørelsen, så vil det umiddelbart også medføre ændringer af husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Til Økologisk Landsforenings spørgsmål om, hvorvidt § 58 vedrører salg af gødning eller overdragelse af lagre, skal Miljøstyrelsen oplyse, at § 58 vedrører overdragelse af husdyrgødning. Afsætning af husdyrgødning ved B1 aftaler er beskrevet i § 46. Det fremgår af § 42 hvorledes husdyrgødning, der afsættes, håndteres. De nærmere betingelser for indholdet af aftaler om afsætning af husdyrgødning fremgår af § 46.

Miljøstyrelsen finder, at det - ligesom i gødskningsreglerne - er nødvendigt at sikre, at der i Gødningsregnskabet sker en registrering af både køb og salg af fosfor i handelsgødning. Miljøstyrelsen er derfor ikke enig i, at § 55, stk. 3, er overflødig.

Til bemærkningen fra Landbrug & Fødevarer vedrørende indberetning for ophørende virksomheder, skal Miljøstyrelsen oplyse, at i henhold til gødskningsbekendtgørelsen skal indberetninger til Gødningsregnskabet ske elektronisk uden mulighed for undtagelse. Fosforregnskabet er en integreret del af Gødningsregnskabet, hvorfor det også er omfattet af kravet om elektronisk indberetning. Hvis virksomheden ophører i løbet af planperioden, kan der foretages en indberetning af fosforregnskabet for den del af perioden, indtil virksomheden ophører, jf. § 57, stk. 1. Der kan laves en overdragelseserklæring, hvorefter det er den virksomhed, der overtager, der indberetter fosforregnskab for hele planperioden, jf. § 57, stk. 3.

Til ønsket fra Brancheforeningen for Biogas om en uddybning af, hvorfor afgasset biomasse, husdyrgødning og forarbejdet husdyrgødning nævnes hver for sig i § 62, stk. 2, skal Miljøstyrelsen bemærke, at den foreslåede bestemmelse i § 62, stk. 2, svarer til gødskningsbekendtgørelsens § 30, stk. 2, hvori den samme oprensning indgår. Miljøstyrelsen har tilstræbt at opnå den største mulige parallelitet i mellem de to regelsæt. Det indebærer bl.a., at forarbejdet husdyrgødning nævnes selvstændigt i § 62, selv om definitionen på husdyrgødning i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 3, nr. 1, fastsætter, at husdyrgødning også omfatter bl.a. forarbejdet husdyrgødning.

Bortset fra, at § 46 er fjernet, og at henvisningen i § 56 er rettet, har bemærkningerne ikke ført til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

7. Kortbekendtgørelsen

Danmarks Naturfredningsforening bemærker, at det ikke fremgår af bekendtgørelsesudkastet, på hvilket grundlag, det fastlægges, at en habitatnaturtype er nitratfølsom, eller på hvilket grundlag det fastlægges, at overfladevandspåvirkede nitratfølsomme habitatnaturtyper med et selvstændigt opland under 100 ha, der ligger uden for oplande til de marine habitatnaturtyper, ikke skal omfattes af en afgrænsning.

Landbrug & Fødevarer mener, at inddragelsen af nye områder er sket uden en nøje klarlagt faglig baggrund og uden koordinering med andre virkemidler, herunder miljøvirkemidler og Natura 2000-planer. Som konkret eksempel nævner Landbrug & Fødevarer, at kortet omfatter oplandet til en sø (Årslev Eng sø), der er etableret med kvælstoffjernelse for øje, ligesom der i det konkrete tilfælde ikke er taget højde for den reduktion af nitratbelastningen, som det betyder for en nedstrøms beliggende sø (Brabrand Sø). Landbrug & Fødevarer anser det ikke for befordrende for etableringen af miljøvirkemidler, hvis sådanne søer senere kortlægges som nitratfølsomme. Landbrug & Fødevarer foreslår, at en konkret vurdering af forholdene i de enkelte oplande bør indgå i fastsættelsen af husdyrefterafgrødekravet for oplandet. De henviser til et konkret opland (Lild Strand), hvor der kun er få omdriftsarealer i oplandet, som derfor efter deres mening udgør en begrænset risiko for forøget udvaskning ved stigende anvendelse af husdyrgødning, hvilket derfor ikke burde medføre krav om husdyrefterafgrøder. Landbrug & Fødevarer finder endvidere, at det bør overvejes, om ikke tilskud til frivillig udtagning af omdriftsarealer og lignende ville være et langt mere målrettet, omkostningseffektivt - og tilmed frivilligt - virkemiddel.

Danmarks Naturfredningsforening finder, at det er nødvendigt for at sikre overholdelsen af beskyttelsesniveauet for kvælstof, at udviklingen i anvendelsen af organisk gødning bliver foretaget i samtlige oplande til nitratfølsomme naturtyper. Det gælder såvel nitratfølsomme habitatnaturtyper, som øvrige nitratfølsomme naturtyper.

Skanderborg Kommune spørger til baggrunden for, at hele oplandet til Randers Fjord ikke er med på kortet over husdyrefterafgrøder. Skanderborg Kommune bemærker samtidig, at f.eks. Mossø er udpeget som et opland i Skanderborg Kommune, hvor der skal være efterafgrøder til beskyttelse af grundvand, og spørger om det ikke snarere handler om beskyttelse af overfladevand.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Til Danmarks Naturfredningsforenings spørgsmål til grundlaget for udpegning af nitratfølsomme habitatnaturtyper skal Miljøstyrelsen bemærke, at Miljøstyrelsen til brug for Aarhus Universitets arbejde med oplandsafgrænsningen har defineret, hvilke habitatnaturtyper der i relation til denne

regulering må anses for at være nitratfølsomme. Det er vurderet, at habitatnaturtyper, som kan påvirkes gennem indhold af nitrat i overfladevand og grundvand, er følsomme overfor en evt. udvaskning af nitrat i oplandet. Det er således naturtyper, der er lavtliggende i landskabet og som derfor kan være recipienter for eventuelt udvasket nitrat i oplandet, der indgår i kortgrundlaget.

Når nitratfølsomme habitatnaturtyper med et selvstændigt opland under 100 ha beliggende uden for oplande til marine habitatnaturtyper ikke indgår i kortgrundlaget, skyldes det, at Miljøstyrelsen har vurderet, at det ikke er sandsynligt, at husdyrefterafgrøderne placeres inden for oplande under denne størrelse. Det hænger sammen med, at husdyrefterafgrødekravet pålægges jordbrugsvirksomheder uden krav om stedfasthed på bestemte marker. I meget små oplande vil der være en stor sandsynlighed for, at jordbrugsvirksomheden har arealer uden for oplandet, og dermed for at husdyrefterafgrøderne placeres uden for oplandet på jordbrugsvirksomhedens øvrige arealer. Derved vil husdyrefterafgrøderne ikke komme den nitratfølsomme habitatnaturtype til gode.

Der henvises til Miljøstyrelsens notat om *Grundlag for kort over oplande til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder*, som er tilgængeligt på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Til Landbrug & Fødevarers bemærkning om, at der bør ske koordinering med andre virkemidler, skal Miljøstyrelsen bemærke, at krav om husdyrefterafgrøder reguleres uafhængigt af øvrige indsatser. Dette skal ses i sammenhæng med, at husdyrefterafgrøderne har til formål at modsvare en evt. stigning i udbragt organisk gødning inden for oplande til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder. Formålene er således forskellige, selvom indsatserne bidrager til den samlede indsats for fjernelse af næringsstoffer.

På baggrund af Landbrug & Fødevarers eksempel på, at kortet omfatter oplande til søer, der er etableret med kvælstoffjernelse for øje, har Miljøstyrelsen revurderet de omfattede habitatnaturtyper. Der er i de konkrete tilfælde tale om søer, der er kortlagt som type *3150 Næringsrige søer*, der typisk er mere eller mindre næringsrige søer og vandhuller, hvor vandet kan være rent og klart, men i mange tilfælde er blevet mere eller mindre uigennemsigtigt grundet tilførsel af næringsstoffer. Der er på nuværende tidspunkt med den tilgængelige faglige viden ikke klarhed om, i hvilken grad disse søer er nitratfølsomme, da dette bl.a. afhænger af, i hvilket omfang den enkelte sø er eutrofieret. Det er derfor vurderet, at der med det nuværende vidensniveau ikke er tilstrækkeligt grundlag til at udpege selvstændige oplande på baggrund af naturtypen *3150 Næringsrige søer*, der derfor tages ud af kortgrundlaget.

Ovenstående medfører, at oplandene til de to søer, som Landbrug & Fødevarer nævner i deres høringssvar, udgår af kortet. Der er desuden foretaget en GIS-analyse af vådområdeprojekter gennemført i forbindelse med Vandmiljøplan II, Vandmiljøplan III og 1. generation af vandplanerne, der viser, at ingen af disse projekter er udpeget som nitratfølsomme habitatnaturtyper udover naturtypen *3150 Næringsrige søer*, der nu udgår.

Ændringen betyder, at der er justeret i kortgrundlaget, således at 22 oplande, der var udpeget som oplande til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder nu er taget ud af kortgrundlaget. Derudover er yderligere to oplande nu sammenlagt med et tredje opland til en nitratfølsom habitatnaturtype. Tilpasningen af kortet som følge af fjernelsen af de 22 oplande medfører imidlertid kun en mindre arealmæssig ændring. Kortet indeholder nu 85 oplande, som er udpeget som oplande til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder.

Til Landbrug & Fødevarers forslag om en konkret vurdering af forholdene i de enkelte oplande med henvisning til et konkret opland med få omdriftsarealer skal Miljøstyrelsen bemærke, at der i det

pågældende opland, sandsynligvis ikke vil blive etableret husdyrefterafgrøder, da ingen jordbrugsvirksomheder inden for oplandet forventes at have et efterafgrødegrundareal over 10 ha.

Til Landbrug & Fødevarers forslag om tilskud til frivillig udtagning af omdriftsarealer skal Miljøstyrelsen bemærke, at en frivillig tilskudsordning ikke vil være tilstrækkeligt til at modsvare en øget anvendelse af organisk gødning i oplande til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder og dermed efterlevelse af habitatdirektivet.

Ift. til Danmarks Naturfredningsforenings bemærkning om, at også andre nitratfølsomme naturtyper end habitatnaturtyper bør beskyttes, skal Miljøstyrelsen bemærke, at beskyttelsen i forhold til øget anvendelse af organisk gødning har til formål at leve op til habitatdirektivets kumulationskrav og derfor gælder reglerne ikke i forhold til andre oplande til nitratfølsomme naturtyper.

Til Skanderborg Kommunes spørgsmål vedrørende Randers Fjord skal Miljøstyrelsen bemærke, at oplandet til Randers Fjord er med i kortet, da hovedparten af fjorden er udpeget som nitratfølsom marin habitatnatur. Selve Mossø er ikke kortlagt som nitratfølsom habitatnatur. Mossø ligger i oplandet til Randers fjord og i den udstrækning, der bliver krav om etablering af husdyrefterafgrøder i hele oplandet til Randers Fjord som følge af en stigning i anvendelsen af organisk gødning, vil Mossø kunne opnå en indirekte beskyttelse ift. udvaskningen af nitrat fra organisk gødning.

Som beskrevet ovenfor er naturtypen *3150 Næringsrige søer* taget ud af kortgrundlaget og dermed af kortbekendtgørelsen. Som konsekvens heraf er bilag 4 til husdyrgødningsbekendtgørelsen opdateret, så tabel 1 med husdyrefterafgrødekrav nu indeholder i alt 135 oplande, bestående af de nu 85 oplande, som er udpeget som oplande til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder, samt derudover 50 oplande, som ikke afvander til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder. Disse 50 oplande er medtaget i husdyrgødningsbekendtgørelsen (og fremgår af Landbrugs- og Fiskeristyrelsens it-system, Internet Markkort, IMK) med henblik på at oplandsinddele hele Danmarks areal.

Som konsekvens af at to oplande, der var udpeget som oplande til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder på baggrund af naturtypen *3150 Næringsrige søer*, nu indgår i et tredje opland til en nitratfølsom habitatnaturtype (*Kallesmærk hede m.fl.*), er husdyrefterafgrødekravet for dette opland opdateret (for bedrifter, der udbringer over 80 kg N fra organisk gødning pr. harmoniareal, var der i høringsversionen krav om udlæg af henholdsvis 2 %, 3,5 % og 38 % husdyrefterafgrøder, hvilket nu er opdateret til 3,2 % i det nye, samlede opland).

8. Øvrige bemærkninger

8.1. Tilføjelse af affald og andre ændringer, der kommer i fase II af ændringen af husdyrgødningsbekendtgørelsen

KL har bemærkninger til bestemmelserne i husdyrgødningsbekendtgørelsens kapitel 10, og spørger til om § 27 ikke også skal omfatte alt organisk gødning, herunder også slam og afgasset biomasse fra biogasanlæg, som indeholder affaldsprodukter, men som ikke kan defineres som husdyrgødning pga. 25/75 reglen. Derudover spørger KL ligesom Skanderborg Kommune til, om § 29, stk. 1, ikke også skal omfatte affald.

Skanderborg Kommune anfører, at anmeldereglerne i §§ 64 og 65 kan opfattes som en "blanko check", hvis kommunen ikke har gjort indsigt inden for 2 uger. Kommunen påpeger, at det tydeligt bør fremgå af bestemmelserne hvilke byggearbejder/dyrehold, der ikke kræver en godkendelse.

Skanderborg Kommune og Landbrug & Fødevarer bemærker, at der i overgangsbestemmelsen i § 79 henvises til §§ 16 a og 16 b i lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v., og påpeger, at det korrekte må være en henvisning til §§ 10,11 eller 12 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Skanderborg Kommune bemærker, at bilag 1 er slettet, og der ikke er indsat en erstatning for dyreenhedsbegrebet.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Miljøstyrelsen er enig i, at affald som en del af ny husdyrregulering skal indføres i husdyrgødningsbekendtgørelsens regler om anvendelse af husdyrgødning, herunder i §§ 27 og 29. Dette vil ske i den næste ændring af husdyrgødningsbekendtgørelsen, som Miljøstyrelsen forventer at sende i høring i foråret 2017 med henblik på ikrafttræden den 1. august 2017 dvs. samtidig med den ændring af husdyrgødningsbekendtgørelsen, som dette høringsnotat omhandler.

Tilsvarende vil der i den kommende ændring af husdyrgødningsbekendtgørelsen blive foreslået ændringer i husdyrgødningsbekendtgørelsens anmelderegler.

I forhold til Skanderborg Kommunes bemærkning om, at bilag 1 er udtaget af husdyrgødningsbekendtgørelsen, uden at der er indsat en erstatning for dyreenhedsbegrebet, skal Miljøstyrelsen medgive at det er en fejl, at bilag 1 var taget ud af husdyrgødningsbekendtgørelsen. Det er hensigten, at bilag 1 skal ud af husdyrgødningsbekendtgørelsen som konsekvens af, at dyreenhedsbegrebet forlades, men bilaget skal først ud i forbindelse med den næste ændring af husdyrgødningsbekendtgørelsen, hvor der samtidig vil blive fastsat regler til afløsning for dyreenhedsbegrebet. Miljøstyrelsen medgiver samtidig, at det var en fejl at ændre henvisningen i § 79 til §§ 16 a og 16 b.

Bekendtgørelsesudkastet er ændret på baggrund af bemærkningerne fra Skanderborg Kommune.

8.2. Forslag om bræmmer til beskyttelse af bilag IV-arter mod afstrømning af husdyrgødning

KL og Skanderborg Kommune foreslår, at kommunerne skal have mulighed for i særlige dokumenterede tilfælde (beskyttelse af bilag IV-arter, forhindre afstrømning fra markerne osv.) at påbyde bræmmer i henhold til § 30.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Natur- og Miljøklagenævnet har flere gange slået fast, at husdyrgødningsbekendtgørelsens § 30, stk. 3-4, er udtømmende i forhold til at sikre overfladeafstrømning med husdyrgødning til vandhuller – også selvom det må antages, at der er bilag IV-arter i de pågældende vandhuller. Idet, der ikke med dette lovforslag er lagt op til at stramme nugældende praksis, finder Miljø- og Fødevareministeriet ikke grundlag for at i mødekomme KL's forslag om dyrkningsfrie græsklædte bræmmer om søer med bilag IV-arter.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

8.3. Folde til svin

Økologisk Landsforening og Landbrug & Fødevarer henstiller til, at ordlyden af § 7, stk. 3, omformuleres, da den foreslåede ændring indebærer, at afstandskravene for folde til fritgående svin

kommer til at omfatte dyrehold med langt færre dyr end den gældende bestemmelse. Landbrug & Fødevarer gør desuden opmærksom på, at ”kan fraviges” ved en fejl ikke er blevet slettet i § 7, stk. 5.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Miljøstyrelsen vil i lyset af bemærkningerne se på den foreslåede bestemmelse i forbindelse med fase II af husdyrgødningsbekendtgørelsen.

8.4. Kravet om tætsluttende og vandtæt overdækning af kompost

Landbrug & Fødevarer bemærker, at tætsluttende og vandtæt overdækning af kompost er problematisk i forhold til komposteringsprocessen.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Kravet om tætsluttende materiale kom ind i husdyrgødningsbekendtgørelsen ved en ændring af bekendtgørelsen i december 2015 og udgør en præcisering af den praksis, der reelt har været, siden kravet om overdækning blev indført. Baggrunden for præciseringen var, at det efterhånden er blevet mere almindeligt at opbevare husdyrgødningen i gødningshuse, som er vandtætte i kraft af deres tag. Derfor fandt Miljøstyrelsen det nødvendigt for bevarelsen af formålet med bestemmelsen at tilføje et krav om, at overdækningen ikke alene skal være ”vandtæt”, men også ”tætsluttende”.

I husdyrgødningsbekendtgørelsen blev der i 2002 som følge af ”Ammoniakhandlingsplanen” fra 2001 indsat en bestemmelse om, at lagre af fast gødning uden daglig tilførsel skulle overdækkes med kompostdug eller lufttæt materiale straks efter udlægning for at hindre fordampning af ammoniak fra gødningslagrene. Bestemmelsen trådte i kraft i august 2004. Opbevaring af fast husdyrgødning er traditionelt sket udendørs og uden tag, og med et krav om et lufttæt materiale var det mest nærliggende også at overdække med et tætsluttende materiale. Der var derfor ikke formuleret et krav om ”tætsluttende” i bekendtgørelsen ved indførelsen af kravet om overdækning i første omgang.

Ordet ”lufttæt” blev ved en ændring af husdyrgødningsbekendtgørelsen fra august 2012 ændret til ”vandtæt”, fordi overdækningskravet også skulle varetage nitratdirektivets krav om vandtæt overdækning. Ved landbrugets almindelige praksis med at overdække møddinger med plastfolie, presenning eller kompostdug ville formålet med at begrænse ammoniakfordampning stadig opfyldes, selv om ordlyden af bestemmelsen ændredes fra ”lufttæt” til ”vandtæt”.

Landbrug & Fødevarer afgav bemærkninger til ændringen af husdyrgødningsbekendtgørelsen i 2015, hvor kravet om tætsluttende overdækning blev indført. I den forbindelse opfordrede Miljøstyrelsen Landbrug & Fødevarer til at få udarbejdet et byggeblad for lukkede gødningshuse med henblik på fravigelse af kravene i husdyrgødningsbekendtgørelsen.

8.5. 9.5. Afbrænding af fjerkrægødning

Landbrug & Fødevarer finder det uheldigt, at formuleringerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen om forbrænding af husdyrgødning fortsat fastholder, at husdyrgødning, hvis det forbrændes, skal forbrændes på affaldsforbrændingsanlæg. Der henvises til, at Kommissionen netop har fremsat forslag til ændring af forordning 142/2011 med det formål at åbne for en bredere anvendelse af husdyrgødning som brændsel.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Miljøstyrelsen er opmærksom på, at det med ændring af forordning 592/2014 er blevet muliggjort at afbrænde fjerkrægødning efter nærmere krav fastsat i denne forordning. Dernæst åbnes der med seneste forslag til ændring af forordning 142/2011 op for en bredere anvendelse af husdyrgødning generelt som brændsel. Miljøstyrelsen forventer at have en samlet løsning klar fra planperioden 2018/2019, der sikrer, at afbrænding kan ske på en miljømæssig forsvarlig måde.

8.6. Alternativer til nedfældning

Brancheforeningen for Biogas anfører, at udbringning af afgasset biomasse i § 28 bør sidestilles med nedfældning, således at afgasset biomasse generelt kan udbringes med slæbeslanger, så man kan undgå den langt dyrere og mere energikrævende nedfældning.

Landbrug & Fødevarer billiger, at forsuring af gylle er blevet et alternativ til nedfældning på ubevokset jord, jf. § 28 stk. 6, men giver samtidig udtryk for, at reglerne og administrationen for at gøre brug af muligheden er alt for omfattende. KL mener, at § 28, stk. 6, nr. 1, giver anledning til at tro at der skal være bedriftsspecifikke arealvilkår i godkendelser i relation til lugt og ammoniakfordampning. I forhold til forslaget § 28, stk. 6, nr. 2, foreslår KL, at pligten til skriftligt at orientere kommunalbestyrelsen ændres til et krav om, at dokumentationen foreligger på bedriften.

Landbrug & Fødevarer foreslår, at ordlyden af § 29, stk. 1, nr. 3, ændres til "Forud for grøngødning med gul sennep eller olie-ræddike..", fordi man i praksis bringer den flydende husdyrgødning ud før etablering af grøngødningen.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Miljøstyrelsen er ikke enig med Brancheforeningen for Biogas i, at udbringning af afgasset biomasse bør sidestilles med nedfældning. Faglig viden på området fastslår, at der ikke er en reduceret ammoniakemission fra afgasset biomasse og derved er der ikke belæg for at sidestille med nedfældning, hvor der er dokumentation for at fastsætte en reduceret ammoniakemission på 25 % set i forhold til udbringning af ubehandlet gylle med slæbeslanger.

I forhold til Landbrug & Fødevarers bemærkninger om, at husdyrgødningsbekendtgørelsens § 28, stk. 6, er for bureaukratisk, skal Miljøstyrelsen bemærke, at det skal sikres, at miljøeffekten ved forsuring er mindst lige så god som miljøeffekten ved nedfældning, hvis forsuring ska tillades som et alternativ til nedfældning. Da anvendelse af forsuring på sort jord ikke giver den samme effekt på reduktion af ammoniakfordampningen som nedfældning på sort jord, blev det i forbindelse med indførelsen af bestemmelsen i 2013 fundet nødvendigt med en yderligere forsuring af jorde, hvor der ellers ikke er krav om forsuring. For at den samlede miljøeffekt skal være mindst den samme skal dette areal ved forsuring være mindst 0,2 hektar udlagt vintersæd, når der er forsuret 1 hektar sort jord.

Da den samlede effekt kun opnås, hvis der ikke på forhånd er krav om nedfældning/forsuring på arealet blev det samtidig fundet nødvendigt at fastsætte en bestemmelse om, at der kun kan medregnes arealer, hvor der ikke på forhånd er krav om f.eks. forsuring/nedfældning.

I forhold til KL's bemærkning vedrørende § 28, stk. 6, nr. 1 og 2, skal Miljøstyrelsen oplyse, at bestemmelsen i § 28, stk. 6, nr. 1, 2. pkt., forventes ophævet ved den næste ændring af husdyrgødningsbekendtgørelsen, der vil indeholde de nye generelle regler til beskyttelse af ammoniakfølsomme naturtyper mod ammoniakemissioner fra udbragt husdyrgødning.

Miljøstyrelsen overvejer Landbrug & Fødevarers forslag til ændring af § 29, stk. 1, nr. 3, i forbindelse med fase II af husdyrgødningsbekendtgørelsen.

8.7. Lukkeperioden for fast gødning

Landbrug & Fødevarer mener, at det skal være muligt at udbringe fast husdyrgødning og affaldsprodukter fra 15. november til 1. februar under den forudsætning, at det kan nedpløjes senest 6 timer efter udbringning, fordi udbringning af fast husdyrgødning om vinteren nedsætter risikoen for udvaskning af kvælstof.

Miljøstyrelsens bemærkninger

EU-Kommissionen anførte i præåbningsskrivelsen af d. 22. december 2010, at det udestod at forbyde udbringning af fast husdyrgødning, ensilagesaft og handelsgødning over vinteren, hvor der er størst risiko for forurening af vandmiljøet med højere nedbørsmængder og lille eller intet optag fra planterne. Der vil i vinterperioden være et meget lille eller intet optag af kvælstof fra planterne, og det er på denne baggrund, at der stilles krav om lukkeperioder efter nitratdirektivet. Miljøstyrelsen vil drøfte de specifikke datoer for lukkeperioden for fast gødning i forbindelse med næstkommende revision af det danske nitrathandlingsprogram.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

8.8. Kvalitetskriterier for indhold af fysiske urenheder i affald

Brancheforeningen for Biogas anfører, at det er vigtigt, at Miljøstyrelsen i den reviderede slambekendtgørelse fastsætter kvalitetskriterier for indhold af fysiske urenheder og anbefaler, at Miljøstyrelsen tager udgangspunkt i de svenske grænser på 1/2 % på tørstofbasis og for plast fastsætter en særlig grænse på 20 cm² pr. kg ved tørstofindhold på under 20 % i kildesorteret organisk dagrenovation (KOD) og restbiomasse fra servicesektoren m.v.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Miljøstyrelsen kan oplyse, at styrelsen er ved at udarbejde en kravværdi for indholdet af fysiske urenheder, hvor de svenske erfaringer er blevet inddraget. Kravværdien for fysiske urenheder vil blive indsat ved en revision af slambekendtgørelsen.

8.9. Lovtekniske bemærkninger

Landbrug & Fødevarer foreslår, at ordlyden af § 80, stk. 1, ændres til "Anlæg m.v. til kødædende pelsdyr, hvorom der senest den 31. december 2016 er truffet afgørelse om lokalisering efter reglerne i bekendtgørelse om pelsdyrsfarme m.v., senest udstedt som bekendtgørelse nr. 1428 af 13. december 2006, kan etableres, udvides og ændres i overensstemmelse med afgørelsen og fortsat være placeret det samme sted, jf. dog stk. 2."

Landbrug & Fødevarer foreslår, at § 31, stk. 3, ændres til § 37, stk. 1, i første afsnit i bilag 3.

Landbrug & Fødevarer bemærker, at bilag 4, andet og tredje afsnit har reelt samme indhold, og at det ene derfor bør slettes.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Miljøstyrelsen er enig i, at ordlyden af § 80, stk. 1, bør ændres, og at bestemmelsen skal forstås i overensstemmelse med Landbrug og Fødevarers forslag til formulering. Der er imidlertid tale om en ændring af ordlyden af et sådan omfang, at ændringen ikke kan foretages uden, at den har været

omfattet af ekstern høring. Miljøstyrelsen vil derfor foreslå en ændring af ordlyden i forbindelse med fase II af ændringen af husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Miljøstyrelsen er enig i, at henvisningen til § 31, stk. 3, i første afsnit i bilag 3 skal ændres, så der henvises til § 37, stk. 1. Bekendtgørelsen er rettet i overensstemmelse hermed.

Miljøstyrelsen er enig i, at indholdet i bilag 4, andet og tredje afsnit var det samme, og tredje afsnit er nu slettet.